

Zničte ideologických nepriateľov!

Adam Šumichrast, historik

Po streľbe mladého neonacistu v Bratislave sa pozornosť upriamila na zasiahnutých queer ľudí (neheterosexuálov). Podľa zverejneného manifestu však strelec za najväčšieho nepriateľa považoval Židov, resp. tzv. sionistickú okupačnú vládu (ZOG). Ide o konšpiráciu, že Židia ovládajú svet a usilujú sa o morálny rozklad spoločnosti.

Existencia komunity LGBTI+ má byť jedným z ich nástrojov. Asi iba vďaka ľahšej vykonateľnosti si Juraj K. vybral za náhradný cieľ kaviareň Tepláreň. A ľutoval, že nemal viac nábojov. Otravné!

Nie že by neexistovali antisemitské prejavy, ale verejné osoby si ich v zásade nedovolia prezentovať, až na pár výnimiek z prostredia ESNS. Inak sú však pomerne časté, prežívajú po kuchyniach a mimo kamier, zväčša u staršej generácie.

Nedávno som si pri ceste vlakom vypočul od vedľa sediaceho sedemdesiatnika celú plejádu útokov na „židákov“, „chazajov“. Používal tie výrazy len tak, akoby hovoril o počasi.

Ani štyri desaťročia socializmu nevykorenili tradičný konzervatívno-tisovský antisemitizmus. Minulý režim mal v niektorých etapách s antisemitizmom problém, hoci napr. Sovietsky zväz bol v tom pokrokový i vtedy, keď bol antisemitizmus vo svete mainstreamom. To podnietilo formu nacistického výrazu „židobolševizmus“.

Pri takýchto príležitostiach si vždy spomeniem na vlastný historický výskum. Išlo o obzvlášť pokútny prípad, keď sa na západnom Slovensku počas SNP sformovala banda, ktorá pod vedením Pavla Myjavského okrádala Židov ukrývajúcich sa po kopaniciach. Vtedy sa už vedelo o holokauste a prebiehala druhá vlna deportácií do vyhladzovacích táborov. Nešťitili sa ani chladnokrvnej vraždy, lebo predsa „mŕtvi nesvedčia“.

Práve v období vojnového slovenského štátu bola židovská komunita u nás totálne zdecimovaná. Napriek tomu antisemitizmus prežil a okrem staršej generácie bujnie aj medzi mladými z prostredia krajnej pravice, v posledných rokoch najmä v online priestore. Bratislavský strelec bol typickým príkladom.

Pre Juraja K. boli nepriateľmi okrem Židov, queer komunity či politikov aj marxisti a komunisti, ako sa na správneho neonacistu patrí. Nie je to uňho natoľko dôležitý jav (vidieť to i na základe analýzy výskytu slov) ako napr. u Andersa Breivika, ale tam stojí: „Zničte ideologických nepriateľov! Zamerajte sa na progresívnych aktivistov, na marxistov a komunistov, zaciel'te sa na Antifu, na bielych zamestnancov protibielych organizácií.“

Nechýba ani „progresivizmus“, ďalšie obľúbené zaklínadlo mnohých našich politikov, vrátane ministra financií Igora Matoviča, ktorý blúzni o akýchsi progresívnych fašistoch: „Širite degenerované ideologické jedy myslenia komunizmu, marxizmu a progresivizmu medzi ostatnými, aby ste našim ľuďom vymyli mozgy, aby nenávideli svoju vlastnú rasu. Pre to musíte zomierať.“

Vlastenec a Európan Vladimír Clementis

Aj SZPB si pripomína 120. výročie narodenia Vlada Clementisa (reční na Devíne), vynikajúceho ľavicového anti-fašistického politika a kultúrneho dejateľa.

foto: archív redakcie

Lukáš Perný, historik

Literárny vedec Štefan Drug opisoval Vladimíra Clementisa ako vždy solídne oblečeného intelektuála s distingvovaným vystupovaním, ktorý oduševnene diskutoval s umelcami, ale aj s roľníkmi a robotníkmi. Jeho zmysel pre národné a sociálne cítenie, názorovú toleranciu i schopnosť vidieť za horizont sa mu však stali osudnými.

Slovenský politik, právnik, prekladateľ a minister zahraničných vecí Vladimír Clementis (20. september 1902 Tisovec – 3. december 1952 Praha) sa narodil do učiteľskej národniarskej rodiny v kraji, z ktorého pochádzali také osobnosti ako Štefan Marko Daxner, Ján Francisci,

Janko Jesenský, Ivan Krasko či Vladimír Mináč. Clementisovi národné povedomie prehĺbili aj negatívne skúsenosti s maďarským gymnáziom v Skalici a politická prax hlasistov, ktorých spočiatku obdivoval.

Pozor na nekulturných politikov

Vyštudoval Právnickú fakultu Univerzity Karlovej v Prahe, kde sa spočiatku angažoval v spolku Detvan a neskôr vo Voľnom združení študentov socialistov. Publikoval v *Mladom Slovensku*, no jeho hlavnou platformou sa stal časopis *DAV*, kde po boku Laca Novomeského, Daniela Okáliho, Andreja Sirackého a ďalších zdôrazňoval sociálne otázky.

(Pokračovanie na str. 7)

Ignorovanie národa a jeho dejín

Jozef Ulian, vojnový veterán, Liptovský Mikuláš

V piatok 19. augusta najvyšší predstavitelia SR položili vence na šafárikovom námestí pri príležitosti 54. výročia prepadnutia Česko-Slovenska vojskami Varšavskej zmluvy. Pár statusov na facebooku a tým pozornosť ústredných štátnych orgánov k tejto dejinnej udalosti zhasla. STV odvysielala dokument českého scenáristu a režiséra Šikla 1968 Rekonštrukcia Okupácie. Okrem pár záberov z Košíc, celý dokument bol len o Prahe.

Keby som okupáciu 1968 nebol zažil, tak z toho by som sa dozvedel len veľmi málo. Koho dnes na Slovensku zaujíma čo bolo v Prahe? V deň vpádu verejnoprávna RTVS vysielala všetko možné, len nie o zúfalstve, strachu a utrpení nás, občanov, počas vpádu a po ňom. O vojakovi Michalovi Levčíkovi, ktorý sa upálil, ani len zmienka.

Ticho o obetiach augusta '68

To naozaj chceme, aby mená obetí, ako Danka Košanová či Jozef Bonk,

už nikomu nič nehovorili? V auguste 1968 sme sa mali brániť, tak ako v roku 1919 česko-slovenskí legionári v moravskom Sliezsku, na strednom Slovensku, i v Slovenskej republike rád bojovali za slobodu a za demokraciu. Tak ako bojovali slovenskí vojaci spolu s občanmi 32 národov proti fašizmu v auguste 1944: 18000 slovenských vojakov a partizánov skončilo v nemeckých koncentračných táboroch. Pražskí politici zradili občanov Česko-Slovenska v roku 1938 i v roku 1968. Dnes

sa zbavujú viny nejakými filmami za peniaze aj slovenských daňovníkov.

Plazivý čechoslovakizmus nahradili ešte odpornejším otvoreným čechoslovakizmom. A štátne a verejné inštitúcie SR to podporujú za peniaze slovenských daňovníkov. Keď najvyšší predstavitelia ignorujú výročia slovenských národných buditeľov, akými bol Janko Kráľ, ktorého 200. výročie narodenia sme si pripomenuli, je len logické, že i ostatné inštitúcie kopírujú ich prístup.

Urážky Slovákov

Za vlády súčasnej opozície to nebolo iné. Pred pár rokmi v Prahe český prezident Zeman kritizoval Alexandra Dubčeka. Vtedajší premiér Fico stál vedľa neho a prihlúplo sa usmieval. Namiesto toho, aby sa zdvihol a odi-

(Pokračovanie na str. 3)

Anna Bergerová na mítingu „hviezdila“

Na protivojnovom zhromaždení na Hodžovom námestí v Bratislave vystúpila aj Anna Bergerová, ktorá sa s mamou a staršou sestrou v roku 1944 ako 15-ročná pridala k partizánskej brigáde Ludovíta Kukorelliho. Dlhoročná členka SZPB niekoľkonásobne zožala potlesk medzi stovkami prítomných a pochvalne sa o jej príhovore vyjadrili desiatky ľudí na sociálnych sieťach.

Hlavný organizátor podujatia, publicista a historik Eduard Chmelár o. i. napísal: „Bol to pre mňa absolútne najsilnejší prejav, pri ktorom som mal problém udržať emócie na uzde. Bola to totálna improvizácia, neplánovaná ani z jednej strany, len som ju zazrel v dave a poprosil, či nechce povedať pár slov. Výsledok ste videli: bolo to čisté, spontánne, úprimné. A navyše táto 93-ročná pani, chodiaca o barlách, zahabla všetkých, ktorým bolo ďaleko merať na mierový míting v Bratislave cestu z Trnavy či Nitry. Ona podľa svojich slov musela. A podala najsilnejšie svedectvo, prečo mier bez zbrani.“

Na založení občianskeho združenia Zjednotení za mier

sa pred dvoma rokmi zúčastnili aj viacerí predstavitelia SZPB. Nedávno zorganizovalo petíciu za diplomatické riešenie vojny na Ukrajine, ktorú podpísali známe osobnosti spoločenského, vedeckého a kultúrneho života zo Slovenska i Česka. Vlády a hlavy všetkých štátov sveta vyzvali, aby namiesto posielania zbraní, predĺžovania vojny a ďalšieho krviprelievania vyvinuli maximálny tlak na diplomatické vyriešenie konfliktu.

Naši strážcovia demokracie?

Táto výzva sa stala 21. septembra súčasťou aj mierového pochodu od Prezidentského paláca popri Úrade vlády na Námestí Slobody až k sídlu ministerstva zahraničných vecí na Hl-

Anna Bergerová sa na výzvu Eduarda Chmelára dojímavo príchovorila účastníkom mierovej demonstrácie. foto: Zjednotení za mier

bokej ulici. Podporili ju vyše štyri desiatky osobností, napríklad bývalý prezident Ivan Gašparovič, niekdajší minister zahraničných vecí ČR a predseda Valného zhromaždenia OSN Jan Kavan (vystúpil aj na bratislavskom mítingu), spisovateľ Jozef Banáš, hudobník Marián Greksa či herečky Mária Kráľovičová a Božidara Turzonovová.

„Neskutočne sa hanbím za polovzdelanú a predajnú ban-

du, ktorá si nejakým omylom hovorí novinári,“ konštatoval člen SZPB Chmelár. „Mali tu výnimočných ľudí, akých nemajú možnosť stretnúť každý deň. Ponúkli sme im exkluzívne rozhovory s najzaujímavejšími osobnosťami, no všetky médiá hlavného prúdu bez výnimky, vrátane verejnoprávných, platených z našich daní, ich dôsledne bojkotovali. Paralelu na to môžete nájsť len v totalitných režimoch.“

„Zradkyňa“, lebo má iný názor

Účastníci podujatia si vypočuli aj ľudsky hlboké posolstvo ukrajinskej koordinátorky Medzinárodnej ženskej ligy za mier a slobodu Niny Potarskej, ktorá porozprávala o trpkých skúsenostiach bežných Ukrajincov z posledných rokov. Zaujala ju skupinka mladých militantov, ktorí obďaleč stáli s transparentmi, že nechcú dialóg. Chcela sa s nimi porozprávať, no agresívne na ňu zaútočili, že vraj nie je pravá Ukrajinka, ale špinavá kolaborantka. Ani náznak kritického uvažovania a schopnosti porozumieť, o čo jej ide.

„Večer pri víne mi povedala,“ prezradil Eduard Chmelár, „že pre ňu to bol mentálny tréning. Jan Kavan ju doplnil, že mu pripomenuli obvinenie z kontrarevolúcie, ktorým ho počastovali fanatickí zväzáci za minulého režimu tesne pred tým, ako musel utiecť do exilu. Mňa pred dvadsiatimi rokmi takto urážali mladí neonacisti, ktorí vtedy ešte neboli poslancami slovenského parlamentu, no pouličnými bitkármi.“

Časy sa menia. Aj v Malohonte

Kto vie, či si niekdajší zväzák z Brezna Milan Vojtko myslel, keď prvý raz organizoval turistický pochod Clementisovou cestou cez Veporské vrchy, že zakladá novú tradíciu. Tentoraz sa predovšetkým Horehrončania a Tisovčania vydali na približne 20-kilometrovú túru po 41. krát.

Milana ako malého chlapca na svojich kolenách hojdal „ujo Vlado“, ktorý často navštevoval jeho rodičov. Vojtko vyškrtnutý zo strany pre svoje stanoviská k augustu 1968 to vtedy vôbec nemal jednoduché.

Rehabilitácia veľmi nepomohla

Ani po rehabilitácii v roku 1963 sa o Clementisovi neodporúčalo verejne hovoriť či pí-

sať. Muselo by sa totiž logicky odpovedať na otázku, kto za jeho potupnú smrť nesie zodpovednosť – v Bratislave, Prahe i v Moskve.

Vojtkovi síce pochody na Clementisovu počesť zakázať nemohli, no nepodporovali ich. Boli bez účasti oficiálnych predstaviteľov, v ústrednej tlačí sa nespomínali, maximálne v regionálnych novinách. Hoci zanovito rok čo rok posielal na Pražský hrad pozvánku, prezident Gustáv Husák ani raz nezareagoval.

Po novembri 1989 sa situácia zmenila. Už sa o prvom ministrovi zahraničných vecí Slovákov písal. Neofudáci negatívne. Pokiaľ však išlo o Clementisovu pochod, ten bratislavské médiá naďalej ignorovali. Okrem Pravdy a Nového slova.

Pokračujú ďalšie generácie

Autobus s redaktormi tohto týždenníka a členmi SDL prišli v roku 1990 na chatu Zbojská. Súbežne s nimi sa tam ubytovali pod túbortvom básnika Vojtecha Kondrota nádejní autori z literárnej prílohy Nové slovo mladých. Už o rok iniciatívu prevzali členovia Mladej demokratickej ľavice. Tá dnes síce neexistuje, no jej niekdajší členovia na tradičné stretnutia nerezignovali, akurát že ich už organizujú ich dospelé deti.

Tohto roku 17. septembra bolo pod mrakom, ale nepršalo. Na sedle Burda sa na obed zišlo národa, turistov i cyklistov. Potušil ich vynikajúci guláš, ktorý navarili chlapi z Mestských lesov Tisovec. Pretože chata Vraniakovcov zívala prázdnotou, vari druhý raz v 41-ročnej his-

Pomník SNP v Tisovci, v pozadí rodný dom V. Clementisa. foto: Martin Krno

tórii, neostávalo nám iné, len sa spustiť údolím riečky Rimavy. Rovných 15 kilometrov!

Na Clementisovom rodnom dome nás, žiaľ, čakal nápis, že je v havarijnom stave. Ani pri 120. výročí narodenia tohto významného politika sa nenašli ochotné ruky, či skôr finančné prostriedky. Primátorka Irena Milecová vysvetľovala, že nejde o majetok mesta, ale Slovenského národného múzea. To vraj je ochotné zrekonštruovať pamätnú izbu, ale pani ministerka kultúry na to nevyčlenila ani euro.

Sú poslanci čoraz chudobnejší?

Niekdajší dlhoročný primátor, predseda ZO SZPB v Tisovci Peter Mináč poznamenal, že keby on pred 30 rokmi čakal na ministerské peniaze, tak by sa domček už dávno zrútil. Vtedy na adaptáciu budovy prispeli poslanci SNR a Federálne-

ho zhromaždenia za SDL. Asi tí dnešní, ktorí sa radi označujú za ľavicu, majú omnoho nižšie príjmy...

Na spomienkovom zhromaždení venovanom jubileu Vladimíra Clementisa sa okresný predseda Smeru v Rimavskej Sobote Ivan Hazucha odvolával na jeho odkaz. Zostal však iba pri zlých skúsenostiach mladého Clementisa s maďarónmi na skalkickom gymnáziu, ale opomenul jeho sociálny a protifašistický rozmer. A keď prítomných začal vyzývať, aby v nadchádzajúcich komunálnych voľbách podporili spoločnú kandidátku Smeru a odídenčov z postfašistickej ĽSNS, väčšina demonštratívne odišla.

Dodatočne sme zistili, že aj v srdci SNP – v Banskej Bystrici sa o voľičov uchádza tá istá politická koalícia. Tempora mutantur et nos matamur in illis. Časy sa menia. A my sa s nimi meníme tiež?

Účastníci pochodu pred pomníkom Vladimíra Clementisa na rovnomennom námestí v Tisovci. foto: Martin Krno

SZPB na Dukle

Jozef Ťažký,
podpredseda ÚR SZPB

Bolí sme to najmä my, členovia SZPB z mnohých oblastí Slovenska, kto prispel k dôstojným oslavám 78. výročia Karpatsko-duklianskej operácie (KDO). Ako podpredseda ÚR SZPB musím zdôrazniť, že nebyť nás, oslavy na Dukle by boli takmer bez verejnosti. Delegácia ÚR SZPB bola 6. októbra na oboch stranách Duklianskeho priesmyku.

Príslušníci 1. československého armádneho zboru po boku Červenej armády 6. októbra 1944 po neúspešných, mesiac trvajúcich bojoch vstúpili na územie

našej vlasti. Hoci hlavný cieľ operácie – spojiť sa s ozbrojenými zložkami SNP a rýchlo otvoriť priesmyk postupujúcim sovietskym vojskám – sa splniť nepodarilo, išlo o rozsiahlu horskú bojovú operáciu. V tom spočíva nevyhnutnosť pripomínať si mimoriadne ťažké boje na Dukle.

Práve členovia SZPB nesmú podľahnúť všeobecnej ľahostajnosti k týmto dejinným udalostiam. Našou povinnosťou je prispieť k tomu, aby aj mladá, nastupujúca generácia poznala historickú pravdu.

Hrdinom a obetiam KDO sa prišli pokloniť desiatky našich členov z Liptovského Mikuláša, Bardejova, Medzilaboriec, Tre-

Vedenie SZPB na Dukle: podpredsedovia ÚR Jozef Ťažký (vpravo) a Juraj Drotár a tajomník Viliam Longauer (vľavo).

foto: Peter Baroš

bišova, Svidníka, Starej Ľubovne, Michaloviec, individuálne aj mnohí ďalší. Delegácia ÚR

SZPB sa zúčastnila aj na oslavách KDO v susednom Poľsku. Tradične v Nowosieliach, Za-

rszynie, a Dukle. Podpredseda ÚR SZPB Juraj Drotár tam vystúpil s prejavom.

S vojakmi v Brezovej pod Bradlom

Martin Krno

Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky oslávili naši vojaci tradične v Brezovej pod Bradlom, kde sa 22. septembra 1848 konala víťazná bitka hurbanovských dobrovoľníkov nad cisárskymi a uhorskými vojskami.

Bývalý partizán a člen predsedníctva ÚR SZPB Karol Kuna mal premiéru vo svojej novej uniforme poručíka.

foto: autor

Na podujatie boli prizvaní aj vojnoví veteráni, členovia SZPB Anna Bergerová, Vladimír Strmeň, Karol Kuna a Branislav Tvarožka. V delegácii Zväzu bol aj podpredseda SZPB Jozef Ťažký a tajomník ÚR SZPB Viliam Longauer.

Celodenné podujatie sa začalo pietnym aktom kladenia vencov k Pamätníku hurbanovských bojov na Prietržskej ceste. Po prijatí na radnici u primátora Brezovej pod Bradlom Jaroslavom Ciranom sa hostia odobrali na Námestie M. R. Štefánika, kde sa uskutočnil slávnostný nástup jednotlivých druhov vojsk. Prehovorili na ňom minister obrany

Jaroslav Naď a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko, ktorí udelili vojenské medaily a vyznamenania viacerým vojakom aj našim veteránom. Tí najlepší sa dočkali povýšenia.

Vojaci v rámci popoludňajšieho programu predviedli na Poli pod Baranom prítomnej verejnosti ukážku vycvičenosti všetkých ozbrojených zložiek a Vojenskej polície, vrátane nasadenia operátorov špeciálnych síl s pomocou vrtníkov UH-60 Black Hawk. Záver podujatia patril vystúpeniam populárnych slovenských hudobných skupín a tanečných súborov.

Ignorovanie národa a jeho dejín

(Dokončenie zo str. 1)

šiel. Ani ministromi obrany Naďovi v júni 2022 nevedelo, že pri 80. výročí operácie Antropoid sa opiera o bustu genmjr. in memoriam Jozefa Gabčíka s nápisom „Jozef“. Na jeho mieste by som odišiel, a už nikdy neakceptoval pozvanie z Prahy.

Sieň bojových tradícií vo vestibule Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika je prázdna. Údajne ministerstvo obrany nariadilo všetky predmety odviesť do Piešťan. Vraj namiesto siene bude odpovíčať pre študentov! Ešte dobre, že oproti vestibulu je vedecká knižnica a čítareň!

Fašistická vláda, nie armáda

Väčšinu odvezených artefaktov v Siene zbieral vojnový veterán Nikolaj Te-

gza, príslušník 1. česko-slovenského armádneho zboru v ZSSR, ktorý oslobodzoval Liptovský Mikuláš. Predmety boli (či stále sú?) miestne, teda viazané na oslobodzovacie boje v Liptove. Keď Nikolaj zomrel, snažili sme sa o pomenovanie siene jeho menom. Nepodarilo sa. Teraz tie predmety skončia v meste, ktoré oslobodzovali Rumuni, alebo možno v súkromných zbierkach. Nikomu nevedí, že Sieň bojových tradícií skončí ako Múzeum SNP? K čomu chce ministerstvo vychovávať budúcich dôstojníkov OS SR? To je tá transparentná obrana v podaní OLANO?

Nedávno sme opäť ako štátny sviatok oslávili jedno z najvýznamnejších výročí našej štátnosti – Slovenské národ-

Spomienka na Chlmčanov

Veronika Lattová,
tlačový referát MsÚ Humenné

ObIV SZPB a výbory humenských ZO pripravili priateľské stretnutie v prírode vo vypálenej obci Chlmec. K pamätnej tabuli na budove obecného úradu položili vence starosta Cyril Hirjak, predseda ObIV Benjamín Blaha, jeho tajomníčka Gabriela Rosičová, vedúca odboru školstva, kultúry, mládeže a šport MsÚ Humenné Jana Vasilcová a predsedníčka a predsedovia ZO Mária Cehelská Anton Barnišin a Ján Sorokáč.

„Keď som sa stal starostom, mal som v pamäti rozprávanie môjho dedka, ako obec vypálili. Stalo sa to spolu s Porúbkou 14. a 15. novembra 1944. Ostal len

jeden dom, aj ten napokon ľahol popolom,“ priblížil históriu Cyril Hirjak.

Niektorým Chlmčanom sa podarilo utiecť, devätnástich mužov odvliekli do koncentračných táborov. Tí, čo prežili, sa vrátili domov. „V Chlmci veľa ľudí pomáhalo partizánom. Zásobovali ich, poskytovali im zdravotnú starostlivosť. Nemci sa to dozvedeli a aj to bol dôvod vypálenia obce,“ doplnila Gabriela Rosičová.

ČA oslobodila Chlmec 26. novembra 1944. „Pamätná tabuľa je mementom a zároveň zdvihnutým prstom pred tým, čo tu bolo,“ skonštatoval Benjamín Blaha. Priateľské posedenie ďalej pokračovalo v oddychovej zóne, kde sa čítali literárne práce žiakov humenských ZŠ pod názvom Vojna očami detí.

Predseda ObIV SZPB Humenné Benjamín Blaha s venci počas podujatia.

foto: autorka

né povstanie. Žiaľ, bez verejnosti, teda i nás, novodobých vojnových veteránov. Toto výročie SNP vstúpi do dejín ako oslava bez slovenského národa. A opäť sa opakoval Benešom násilne vtlačený názov 1. Česko-Slovenská armáda na Slovensku, hoci to bola slovenská armáda s bojovými skúsenosťami Wehrmachtu, ktorá začala ozbrojený odboj proti Veľkonemeckej ríši. Vláda bola fašistická, ale národ a jeho armáda nie.

Nevzdelanosť, neokrôchanosť, arogancia

A minister obrany Naď to s oceňovaním Ukrajiny zase raz prehnal. Áno, v SNP bojovali aj Ukrajinci, ale zároveň väčšinu príslušníkov divízie SS Galícia,

ktorá potláčala Povstanie, tvorili ukrajinskí fašisti. Naši najvyšší predstavitelia hovoria ako von Clausewitz, ale robia ako Jomini.

Videli ste hlúpejšiu vládu ako máme my? Sucho, dražoba, likvidačné ceny energií, ide zima a dvaja blázni vo vláde SR sa celé leto škriepia, kto je z horného konca a kto z dolného konca dediny. Naši susedia to obratne využívajú vo svoj prospech.

Naši vládni predstavitelia, ktorí ignorujete slovenský národ, necitlivo sa chovate k jeho osobnostiam, k jeho symbolom a k výročiam slovenských dejín, už ste slovenským národom len trpením v ústavných funkciách. Píšete si svoje hodnotenie. A raz budete súčasťou dejín, ktoré teraz vytvárate. Ľudia na Slovensku si zapamätajú a dejiny nezabudnú na vašu nevzdelanosť, či neokrôchanosť, a aroganciu.

Rozhovory o knihe Povstanie – 60 dní

Braňo Ondruš

Foto z krstu knihy: Ján Rohár

Už od minulého roka zverejňujeme ukážky z knihy Gustáva Murína Povstanie – 60 dní národa. Autor v nej ponúka krátke povstalecké príbehy: niektoré známe, iné úplne neznáme. Práve cez živé príbehy približuje vrcholnú udalosť našich národných dejín, aby tým zaujal aj mladú generáciu. Z tohto hľadiska ide vskutku o originálny autorský počin. A keďže kniha už nie je len „pripravovaná“, ale uzrela svetlo sveta, rozprávali sme sa s jej autorom nielen o nej samotnej, ale aj o SNP a jeho význame pre národ, ktorý dokázal povstať.

Mladým čitateľom. Aby povstalecké príbehy žili ďalej

Čo vás motivovalo k napísaniu knihy „Povstanie – 60 dní národa“?

Späť sa to zdá až ako akési „zázračné vnutnutie“. Ako by si ma niekto na túto úlohu vybral. Mal som totiž len 15 rokov, keď som narazil v halde iných kníh, ktoré som čítal, na inak zabudnuté memoáre niekoľkých účastníkov SNP. A tak ma to zaujalo a nadchlo, že som si sľúbil, že až budem na dôchodku (!), tak konečne budem mať toľko času, aby som všetky tie príbehy zozbieral. A stalo sa! Ako keby to mala byť moja životná misia. Ešte dodnes si niektoré tie príbehy pamätám a iné ma opätovne dojímajú. Verím, že tá práca stála za to.

Ako vlastne vyzerala tvorba knihy, čo všetko ste si museli prečítať či preštudovať?

Od tých 15 rokov som si odkladal všetko z článkov i ročník SZPB (!). Samozrejme, aj nakupoval knihy na danú tému. Paradoxne mi nakoniec pomohlo pandemické obdobie, lebo vtedy naozaj nebolo nič také naliehavé, aby som sa konečne nemohol dať do práce. Významne mi pomohol doc. Jozef Bystrický z Vojenského historického ústavu, ktorý mi poskytol zo svojej rozsiahlej knižnice aj tie najzabudutejšie príležitostné publikácie vydávané jednotlivými obcami. Nakoniec sa dielo rozrástlo tak, že je v ňom dost príbehov na každý z tých 60-tich dní. Na jednu publikáciu by toho bolo priveľa a tak som to s pochopením vydavateľstva Magnet-Press rozdelil na tri diely. Teraz vyšiel prvý, ktorý mapuje prípravu na Povstanie s prehľadom, kto všetko ich ovplyvňoval zo všetkých troch strán (slovenskej, nemeckej a sovietskej), aj historické kuriozity a potom hektické augustové dni začiatku Povstania. Vydava-

telstvo Magnet-Press z vlastnej vôle investovalo do bohatej obrazovej dokumentácie a tak ide o naozaj reprezentatívnu publikáciu. Druhý diel je plánovaný na budúci rok a tretí k 80 výročiu SNP.

Výskumu i zbieraní spomienok a svedectiev o SNP sa u nás venuje pozornosť už takmer 80 rokov. Našli ste mnoho, čo ste predtým nevedeli, čo nie je všeobecne známe?

Ten zásadný rozdiel, ktorý ocenil aj docent Bystrický, je v tom, že historici prehliadajú individuálne osudy obyčajných ľudí a ich príbehy ignorujú. Sú pod horizontom ich historických ďalekohľadov. Ja som si zobral naopak mikroskop (mimochodom, môj zásadný vedecký nástroj cytologa) a objavil som fascinujúcu históriu, ktorú oni prehliadli. A pritom tie osobné príbehy, samozrejme, rámčujem historickými udalosťami toho-ktorého dňa a cez ne obnažujem aj medzičasom už „zbronzovateľ“ historické postavy. Napríklad zlé tušenie manželky generála Turanca, že jeho let do Banskej Bys-

trice, kde mal prevziať velenie slovenskej armády, nedopadne dobre, vnáša do vecnej histórie nečakaný rozmer. To historici nedokážu zaznamenať tak, ako skúsený spisovateľ.

Niekedy samotná tvorba autora prekvapí, či aj zaskočí, a tak sa stáva dobrodružstvom a odhalovaním nového. Zaživali ste niečo podobné aj vy, alebo ste vopred vedeli presne, čo vás čaká a nič vás potom neprekvapilo?

Tie prekvapenia prináša skôr beletria, teda vlastná autorská tvorba, kedy autorom vytvorené postavy akoby začali konať svojvoľne a predsa v súradniciach, ktoré im sám zadal. U takéhoto unikátneho žánru, ktorý ešte zrejme u nás nikto neskúsil, volá sa „fact-fiction“ a v malom sú to napríklad literárne reportáže (tie preslávil môj literárny majster a osobný učiteľ Ryszard Kapuściński, ktorý ich vydal v náklade milióna knižných vydaní), ide skôr o skladačku, historické „puzzle“. Tam veľa priestoru na emócie a prekvapenia nie je. Ale fakt je, že som až dôsledným bádáním objavil ne-

pochopiteľné lapsusy oboch povstaleckých generálov, Goliaňa a Viesta, pričom ich zajatie je už čistá fraška. Stačí si prečítať... A to som na strane povstalcov a asi jediný, ktorý dospel nezaujato k takémuto združujúcejmu záveru.

Ako zapadá táto kniha do vašej doterajšej bohatej tvorby?

Nijako a najviac to asi sklame „paušalistov“, ktorí ma strkajú len do vreca autorov píšucich o maffii. Prítom takých kníh som doteraz vydal 20 zo 67 celkovo. Pravda ale je, že tie mafiánske knihy sa predávali v nákladoch, na ktoré takéto publikácie nemôže dosiahnuť.

Vaša kniha nie je vedeckou prácou. Koho ste si ako čitateľa predstavovali, keď ste ju písali?

Pri písaní by boli takéto predstavy zväzujúce a autocenzúra je to najhoršie, čo si na seba autor môže ušit'. Ale teraz, pri pohľade na hotové dielo, veľmi verím, že zaujme najmä mladých čitateľov. A cez nich by tie povstalecké príbehy mohli žiť ďalej.

Máte aj vy pocit, že o Povstaní sa stále dá povedať niečo nové, alebo novým spôsobom? Že takáto publikačná činnosť má zmysel aj v treťom desaťročí 21. storočia?

Najlepšie sovietske filmy o 2. svetovej vojne boli natočené až z odstupom desaťročí. Celá epopej „Oslobodenie“ v roku 1969, fascinujúco neakčný, ale dojímavý vecný film „A rána sú tu tiché“ v roku 1972 a „Chod' a pozeraj“ až v roku 1985. Ten časový odstup je nutný, aby sme sa zbavili pochopiteľného pátosu. Preto sú v mojej trilógii zachytené aj zverstvá a brutalita nielen nemeckých okupantov a ich prisluhovačov, ale aj pseudo-partizánov a sovietskych výsádkárskych inštruktorov, ktorým bezhranič-

ná podpora miestnych zatičila schopnosť odolať diktátorským gestám nad životom a smrťou nevinných.

Máte aj predstavu, ako by sa vaša kniha mala či mohla dostať k ľuďom, ktorým je určená? Ako by sme spoločne mohli podporiť jej distribúciu?

Keďže vydavateľstvo nedáva knihu do bežnej distribúcie, ale na objednávku, navyše náklad je obmedzený, myslím, že najlepšie jej využitie je v knižniciach základných organizácií SZPB, ale aj iných, aby sa k nej dostalo čo najviac čitateľov.

Ani Bojovník nechýbal na krste, ved' našich čitateľov s príbehmi, ktoré prináša, zoznamujeme už celý rok. Aká atmosféra vládla na uvedení knihy do života?

Treba povedať, že krst sa odohral pred vybraným publikom naozaj vzdelaných osobností, ktoré sú združené v tzv. Stolovej spoločnosti, ktorá sa stretáva pravidelne na rôzne zaujímavé témy. A neuskutočnil by sa, nebyť sponzora knihy, ktorý ju aj pokrstil sladkými písmenkami – pána Ivana Christova. Periodiku Bojovník zasa treba poďakovať, že vydanie knihy podporovalo už od prvopočiatku viacerými ukážkami z pripravovaného diela.

A čo prvé reakcie jej čitateľov, ak nie je priskoro sa na toto pýtať? Za seba môžem povedať, že mi bolo potešením čítať každé jedno pokračovanie, iba výnimočne som si uvedomil, že tieto fakty poznám.

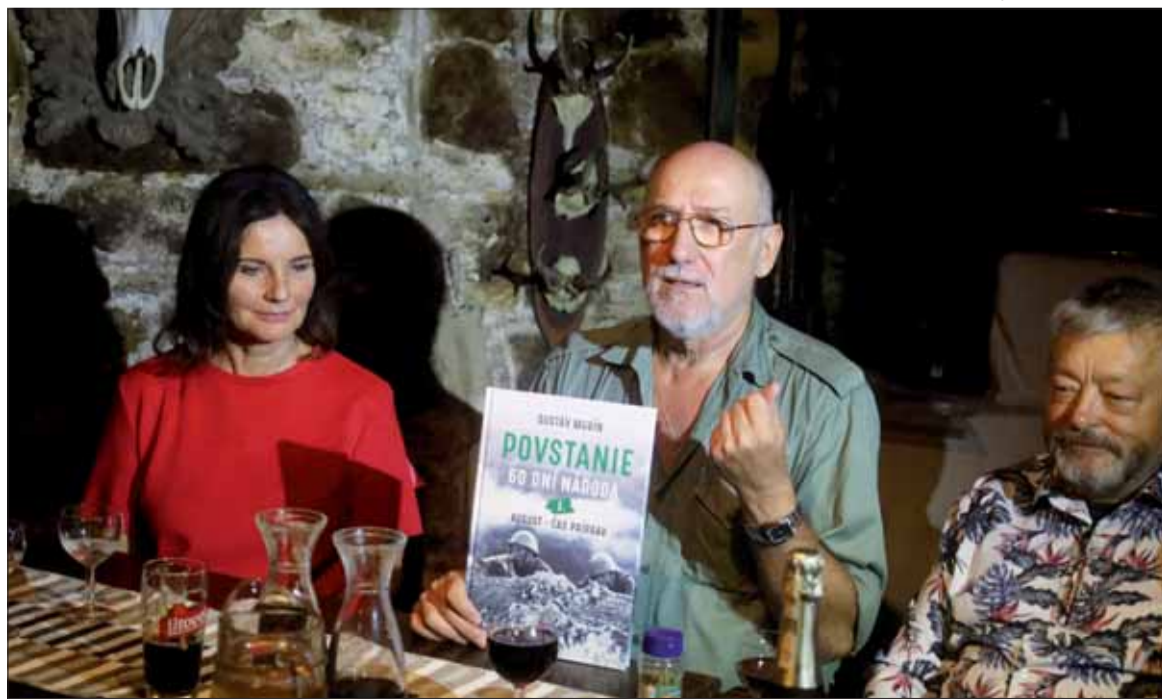
Áno, to je ten správny čitateľský postreh! Aj pri iných mojich knihách literatúry faktu sa mi stávalo v čitateľských ohlasoch, že na niektoré fakty si spomenuli, ale ocenili až ich danie do širších súvislostí. Milo ma tiež potešilo pozvanie do trnavskej Galérie Šlachta na Štefánikovej č. 5 v Bratislave.

Aké náročné je dnes takúto knihu vydať? Nemám pocit, že by sa „investori“ v takýchto prípadoch hrnuli.

Našťastie sponzor je dlhoročný priateľ. Ale skôr zaráža ten nezáujem inštitúcií ako Vojenský historický ústav, Múzeum SNP, či Ministerstvo obrany SR. Ale o tom sme už hovorili, nie je to náhoda, je to nehoda v hlavách momentálnych vládcov.

Mimochodom, ako sa prírodovedec, biológ, dostane k mapovaniu mafiánov či teraz zaujímavostí z Povstania, ktoré s prírodnými vedami nemajú nič spoločné?

Vždy som bol zvedavý a mo-

í národa

derná história dáva toľko možností nových objavov práve preto, že je mnohorako zaznamenávaná. Napríklad som si myslel, že o bitke pri Kursku viem už všetko. A odrazu sa mi v predajni Magnet-Press dostala do rúk kniha spomienok a hodnotení čisto nemeckých účastníkov a je to akoby historická udalosť získala aj tretí rozmer. Navyše z vedy mám nácvik na spracovanie a vytriedenie kvanta informácií. Odľahčene sám seba nazývam „prietokový ohrievač informácií“ a môžem len ďakovať mojej pamäti, ako ma cez ne dokáže famózne ľahko viesť. Takže si spomeniem na čo treba, keď to treba. Inak nie.

Napokon, čo ďalej môžeme od vás ako spisovateľa a dramatika očakávať?

Tohto roku mi vyšli až štyri knihy dokazujúce, že som širokospektrálny autor. Prvá bola zostavená z mojej desať rokov

trvajúcej rubrike o vede, ktorá vychádzala v časopise Slovenský spisovateľ. Volá sa „Laboratórium – veda pod mikroskopom“ a je zameraná na dlhovekosť. Druhá je beletrizovaným

príbehom záchranu historického Ondrejského cintorína pred komunistickým „buldozerizmom“, pričom sa dala dokopy partia ochranárov, ktorí sa neskôr postavili do čela Nežnej revolúcie.

Takže ich román „Osudy v kameni“ sleduje až po toto dočasné víťazstvo a aj naplnenie porekadla, že „revolúcia požiera svoje deti“. Tretím bolo „Povstanie – 60 dní národa“ a v týchto dňoch

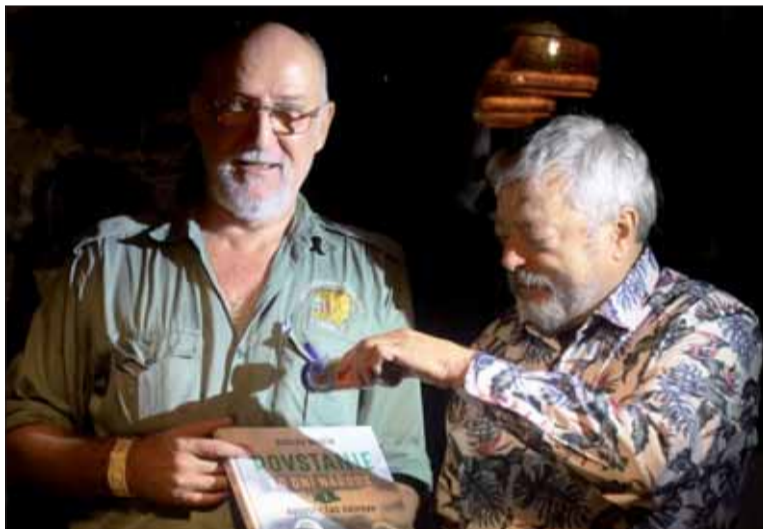
sa na pulty kníhkupectiev dostáva konečne roky sľubovaná encyklopédia „MAFIA NA SLOVENSKU – STRUČNÉ DEJINY ZLA“. Takže na čas bude odo mňa pokoj...

Knihu Povstanie si môžete kúpiť cez internetové stránky vydavateľstva Magnet Press.

foto: www.press.sk

SNP zapísalo Slovensko na svetovú mapu

Ste príslušníkom povojnovej generácie, povedzme „jeden a poltej“. Ako a čo formovalo váš vzťah k Povstaniu?

V prvom rade osobná zvedavosť. Iste aj rozprávanie otca z vojnových epizód, ktoré zažil či počul ako chlapec, ale to boli len akési chuťovky – návrady. Až som sa dostal k rôznym amatérskym pamätiam účastníkov SNP a bol som očarený!

Čo vás osobne na Povstaní a povstaleckých príbehoch zaujíma, fascinuje alebo prekvapuje?

Musíme si uvedomiť, že na Slovensku žijeme už desaťročia ahistorickú dobu. Generácia za generáciou sú vedené k mylnému presvedčeniu, že bojové udalosti na Slovensku boli vždy len akýmiisi marginálnymi epizódami bez širšieho dosahu mimo našich hraníc. Ved' my ani nemáme oficiálne uznané slovo „bitva“, ako keby všetky tie boje na našom území boli len akési krčmové bitky, „fackovačky“. O to viac som bol ohro-

mený jednak svetovými prvenstvami SNP (napr. jediné miesto za frontom, kde operovala kompletná a úspešná jednotka stíhacích lietadiel), ale aj hrdinskými činmi našich predkov.

Ako vnímate šírenie odkazu SNP v súčasnosti? Ako sa podľa vás k nemu stavia štát, štátne inštitúcie, osobitne v školstve či v kultúre?

Ten ahistorizmus (či skôr historická „prikrčenosť“ a marginalizácia našich dejín) tu nie sú odvčera, ale zámerné ignorovanie našich dejín naberá v tomto čase bizarné rozmery. A tak si básnik všetkých režimov Filan pozve do svojej rozhlasovej relácie ministra našej neobrany a aby si u neho šplhol, hneď na úvod vyhlásil, že Červená armáda nás neoslobodila, ale porazila?! Má to znamenať jeho sympatie ku klérofašistickému režimu a smútok z jeho porážky? A toto odznie arogantne vo verejnoprávnom rozhlase, ktorý si platíme my všetci, ale nás sa

na názor na takého hanebné prekrúcanie histórie nikto nepýta.

Ako publicista sledujete spoločnosť predsa len pozornejšie než bežní ľudia. Ako hodnotíte postoj slovenskej spoločnosti ako takej k SNP? Ako sa obce a mestá, ich predstavitelia a najmä obyvatelia podľa vášho poznania dnes stavajú k SNP a zachovávaní jeho odkazu?

Spomínaný Filan sa takto strkal do pozadia politikovi, ktorý zosnoval únos Múzea SNP z odborných rúk do područia ideológie, ktorú hneď aj pomenoval – zásluhy Červenej armády na pomoci SNP sa majú eliminovať, pretože to vraj je „proruská propaganda“! Veľmi to pripomína vládu boľševikov, len s opačným znamienkom. A v tomto novodobom komsomolcami obsadenom múzeu už naozaj „prešaltovali“ na témy konferencii ako „sexuálne násilie“, „rodová rovnosť“ a podobné novodobé ideologické schválnosti.

O to väčšia váha na zachova-

ní našej historickej pamäti je na samosprávach, ktoré ustáli už iné absurdity produkované „selfie-vládou“ plagiátorov a mafiána. A skvelo odolávajú naďalej! Bol som svedkom ako v Starom Tekove odhalili v septembri minulého roku sochu maršalovi Malinovskému. No, to je predsa príklad za všetky!

V čom podľa vás spočíva hodnota Povstania v súčasnosti, čo by malo Povstanie a príbehy jeho účastníkov hovoriť súčasnej generácii a dobe?

Na túto povstaleckú trilógiu som sa chystal nemenej ako 48 rokov. Naštudoval som si každú dostupnú publikáciu vrátane tých príležitostných vydávaných obcami, či miestnymi organizáciami. A preto môžem s istotou vyhlásiť, že sme sa Povstaním vpísali do svetovej histórie. Paradoxne totiž SNP vôbec nemalo prebiehať, ako prebiehalo, a bolo plánované len ako niekoľkodňové odovzdanie územia postupujúcej víťaznej Červe-

nej armáde. Tak ako bolo nakoniec vybojované, nemalo žiadny zmysluplný vojenský význam. Zato je ale uhoľným kameňom moderného slovenského národného hnutia k svojprávnosti. Bola to jediná, politicky prezieravá cesta k prezentácii Slovenska ako svojbytnej a demokratickej krajiny. SNP zapísalo Slovensko na svetovú mapu tak rázne a jasne, že ho odvtedy nikto nemohol prehliadať a nedokázal ani vymazať.

My, v SZPB, si lámeme hlavy a veľmi sa usilujeme zamerať sa na mládež. Čo by ste nám poradili, ako s tematikou Povstania a odboja počas 2. sv. vojny oslovit' tretiu, či pomaly už štvrtú povojnovú generáciu?

Vášmu úctyhodnému poslianiu by mala táto kniha poslúžiť najlepšie. Nie je to môj vynález, že historické udalosti sa mladej generácii najlepšie interpretujú cez príbehy. A ja som zozbieral také unikátne, ohromujúce aj očarujúce príbehy, že iste zaujmú...

Odkaz, ktorý nemôžeme nechať zapadnúť

Pavol Sečkář, predseda SZPB

Odkaz tejto slávnej dejinnej udalosti SNP má svoj konkrétny, nezabudnuteľný, tragický, ale aj víťazný odkaz. A to nielen vďaka úsiliam tých, čo bojovali so zbraňou v ruke, ale aj tých, ktorí položili základy našich pokrokových a antifašistických kultúrnych tradícií.

Často nám málo vzdelaní historici a falošní politici opakovali, že sme súčasťou západoeurópskych tradícií. Naše hnutie muselo však bojovať a poraziť vražedné fašistické podoby tých, čo si nás chceli podrobiť, zneužiť a zapojiť do agresívnych rasových a protislovenských ťažení.

Základy nášho vývinu

Nie sú to iba ideály, ktoré pre Európu a jej pokrokové snaženie znamenalo úsilie Ludovíta Štúra, M. R. Štefánika, Jána Goliana, Rudolfa Viesta, Alexandra Dubčeka a ďalších Slovákov v demokraciiom súžití národov. Nie je tých významných osobností tak málo, aby sme nemali na čom stavať pri formovaní povedomia najmä našich mladých ľudí.

Dnes si pripomíname a oceňujeme umelecké osobnosti, ktoré sme osobne zažili. Ale mnohí z nich už nežijú, no ich umelecký a občiansky názorový odkaz nemôžeme nechať zapadnúť prachom zabudnutia. Nie náhodou vyznamenávame tých, ktorí zanechali pevné základy nášho umeleckého a spoločenského vývinu. Chceme byť hodní ich odkazu. Nejde len o dejiny a udalosti, ale aj o osobnosti. Zažili svoju slávu a je to už sto rokov, ktorých by sa boli dožili.

Šírenie našich tradícií a hodnôt

Na tomto podujatí si mienime pripomenúť slávne mená: Vladimír Mináč, Roman Kaliský, Miroslav Válek, Miloš Krno,

Klára Jarunková, Tibor Bártfay. Ale aj Dušan Roll a ďalší. Bez nich by sme nemali hodnotné literárne diela o Povstaní a intelektuálne hlbinné poznanie, reflexiu našich kultúrnych a národných dejín. Detská literatúra by nepoznala podoby citového života mladších generácií. Nemali by sme príklady tých, čo sa usilovali v medzinárodnom mierovom hnutí a ktorí znamenali aj moderné, pokrokové, európske významné sochárstvo, knižnú kultúru a ilustráciu.

Nezabúdame na osobnosti, ktorých sa patrí aj post mortem rešpektovať, ktorých sa patrí cítiť si a pripomínať. Ale oslávme a oceňme aj tých živých. Veľmi sú nám blízke mená ako Mária Kráľovičová, Klára Patakiová, Ľudmila Cvangrošová, Eva Mária Chalupová. Zhodou okolností sú to ženy, ktoré mnoho znamenajú pri šírení našich humanistických tradícií a hodnôt. Ale aj krásy Slovenska a ľudského rodu.

Titulok a medzititulky Bojovník

Úžasná umelkyňa a stále šarmantná dáma Eva Mária Chalupová v priateľskom rozhovore s Pavlom Sečkářom. foto: Ladislav Štrák

Naše matky sa nikdy nepoddali

Jozef Leikert

Klára Patakiová je krehká, jemná dáma. Pritom ako sochárka mala pevné ruky, ktorými opracovávala drevo, kameň a iný materiál na svoje diela. Ale nech boli akokoľvek ťažké a tvrdé, stále ostávali krehké a jemné. Z každej sochy, busty, reliéfu alebo inej skulptúry, vychádza jej duša a dobré srdce.

Taká je aj v skutočnosti, hoci si neraz popírla na to, čo sa jej nepáči. Robí to však milo, s nadhľadom a jemnou iróniou. Je skutočná dáma – prejavom, oblečením, celým zovňajškom. Mám ju rád, aj všetky jej diela. A to nielen najznámejšie z nich – Matku z Pamätníka SNP v Nemeckej.

Hrdé a nebojáčne

Keď cestujem na Horehronie, vždy sa pozerám, či je celá, či jej, ako pred rokmi, niekto neodťal ruku. Ak pôjdete okolo, zastavte sa na chvíľu pri pomníku a pozorne si pozrite na tú úžasnú sochu. Ak by bola Klára Patakiová vytvorila len toto dielo, postačilo by to k jej umeleckej nesmrteľnosti.

Keď sa pozriem na sochu v Nemeckej, akoby som videl kľáčať svoju mamu, ale aj všetky slovenské matky. Nie ponížené, odovzdané, no hrdé, nebojáčne.

Naše matky sa totiž nikdy nepoddali, ale s úžasnou silou sa pozerali dopredu, nech už bolo akokoľvek.

V symbióze so svedomím

Pri komplexnom pohľade na osobnosť Kláry Patakiovej, na jej život s vrcholmi a pádmi, nachádzam veľa z diela v Nemeckej. Pani Klárka je totiž tiež celý život nepoddajná, hrdá až vzdorovitá. Hoci v súčasnosti viac kľáči v bóli, veď nedávno jej zomrel manžel a pred časom jediný syn. Napriek tomu som presvedčený, že je vyrovnaná. Veď svoj život nepremárnila, no naplnila ho láskou k najbližším a bohatou činnosťou.

Taká je Klára Patakiová, také je jej obšiahle dielo. Aj preto mám radosť, že dostáva vzácne ocenenie, ktoré ju iste poteší a dodá sily na čas žitia v symbióze s vlastným svedomím, presvedčením a filozofiou. Ale aj so svojim dielom, ktorému podriadila všetko.

Keď som nedávno listoval v katalógoch z jej výstav, všimol som si, že výrazy ženských postáv, ktoré stvárnila, sú veľmi podobné súčasným črtám jej tváre. Akoby predbehla dobu... Či je to pravda alebo nie, každej svojej postave vtláčila svoju veľkú dušu a veľké srdce. Preto sú jej diela také pravdivé a presvedčivé. Preto sa stala v roku 1988 národnou umelkyňou. Ani nie tak z vôle úradnej, ako z vôle národa.

Titulok a medzititulky Bojovník

Profesor Jozef Leikert hovorí o Kláre Patakiovej. foto: Ladislav Štrák

V obrovskom nešťastí obrovské šťastie

Vladimír Mináč, mladší

Literárni kritici a rozliční encyklopedisti zvyknú písať či hovoriť, že kniha Smrť chodí po horách zobrazuje príbeh dvoch bratov. Dodávam, že dvoch bratov Mináčovcov. (Román sfilmoval roku 1979 režisér Ivan Teren, hlavnú rolu zosobnil Štefan Kvietik – pozn. red.)

Vlado, v knižke sa volá Peter Lotár, sa v horách zraní, spolubojovníci ho privezú do Klenovca, tam ho však zajmú Nemci a odľufujú najprv do väzení v Banskej Bystrici a Nitre, potom do koncentračných táborov v hornorakúskom Mauthausene a v Dachau pri Mníchove. Mladší brat Janko, v knižke Ján, vydrží v horách až do príchodu frontu. Partizáni robia záškodnícku činnosť, vykoľajú vlaky, bojujú proti Nemcom. Najväčší a najkrutejší boj sa odohral neďaleko Rimavského Brezova v lokalite Babinec.

Križová cesta domov

V prvých májových dňoch roku 1945 oslobodzujú Dachau americké vojská generála Georgea Smitha Pattona. Otec je slobodný, má však len 40 kíl a čaká ho dlhá cesta do rodného Klenovca. Takmer tisíc kilometrovú vzdialenosť prekonáva spolu s dvoma ďalšími spoluväzňami – na vláčiku, konskými povozmi, no najmä pešo.

Nie otec, lež stará mama mi rozprávala, že sa zastavili na Slovensku u jedného gazdu, ktorý im ponúkol fajnú údenú slaninku a čerstvý chliebik. Môj otec nejedol veľa, asi tušil, že by to jeho organizmus nevydržal. Dvaja priatelia sa však najedli, čo im duša ráčila. Žalúdok a slabé črevá to však nevydržali a ešte u gazdu zomreli.

Veľký zázrak

Otec sa napokon doslova doplazil do Klenovca a moja stará mama ho takmer dva mesiace dávala dokopy. Poviete si: Náhoda? Osud? Mal v obrovskom nešťastí obrovské šťastie. A nebolo to iba

Vladimír Mináč ml. preberá vyznamenanie pre svojho otca z rúk predsedu SZPB Pavla Sečkářa. foto: Ladislav Štrák

raz. Keď Nemci brali partizánov, ale aj obyčajných Klenovčanov, do väzenia v Banskej Bystrici, zastavilo sa nákladné auto na korbe s nimi v Kremničke. Zavládla desivá polhodina, chlapi sa už lúčili so životom. Otec o tom neskôr v knižke *V košeli zo žihľavy* píše stručne: „Mali sme obrovské šťastie, vápenka bola plná.“

To, že prežil vojnové udalosti, nebol malý, no veľký zázrak. Som rád, priatelia, že ste si ma vypočuli. Ale vás veľmi prosím, žiadnu vojnu nikdy nepodporujte! Titulok a medzititulky Bojovník.

Vlastenec a Európan Vladimír Clementis

(Dokončenie zo str. 1)

Na rozdiel od kolegov sa zriekol literárnych ambícií v zmysle vlastnej tvorby a venoval sa primárne vede, filozofii, politike, ale aj kultúrnej kritike. Písal tiež o slovenskej literatúre, divadle a filme. Vysoko oceňoval našu poéziu a preslávil ho stále aktuálny citát: „Dajte si pozor na slovenského politika, ktorý ani nerecituje, ani necituje, ba ani sa len nedovoláva slovenských básnikov!“

Sociálny kritik a redaktor DAV-u

Clementisovou víziou bolo nové, sociálne spravodlivé Slovensko. Jeho budúcnosť videl v pozdvihnutí chudobného proletariátu. Pre DAV získal celý rad literátov, intelektuálov, často i z opačných názorových kruhov, čo bola Clementisova veľ-

Clementis s manželkou Lídou na pražskom Hlavnom nádraží roku 1949. foto: archív redakcie

Zaslúžil sa aj o zaradenie mladej generácie R10 do radov DAV-u (Alexander Matuška, Gustáv Husák). Rozvíril diskusiu okolo krvavých udalostí v Košútoch s medzinárodným dosahom (písal listy o. i. Románovi Rollandovi a Maximovi

O rok na to Clementis emigroval cez Poľsko a ZSSR do Paríža. Neverejnou kritikou paktu Molotov-Ribbentrop sa dostal do nemilosti straníkov a najmä Viliama Širokého. Viedlo to až k jeho vylúčeniu z KSČ. V exile sa spolupodieľal s Milanom Hodžom, Štefanom Osuským a Jánom Paulíny-Tóthom na vydaní memoranda s myšlienkou zrovnoprávnenia Slovenska v budúcom obnovenom Československu.

Vítal Povstanie

Vo Francúzsku ho internovali, neskôr vstúpil do čs. vojenských jednotiek. S manželkou Lídou (rodenou Pátkovou) sa prepravil do Spojeného kráľovstva, kde ho opäť internovali. Na slobodu ho prepustili vďaka intervencii čs. exilovej vlády, v rokoch 1941 až 1945 pôsobil v londýnskom rozhlase. Na Slovensku počúvali jeho politické komentáre pod menom Peter Hron. Ako prvý v zahraničí verejne s nadšením uvítal vypuknutie Povstania.

Clementisov priateľ Ladislav Novomeský po rokoch komentoval absurdné obvinenia prokurátora Josefa Urválka na adresu davistov takto: „V bezhlavej honbe za centralizovanou mocou, za jej pevnosťou neváhali jej predstavitelia zneužiť aj štátnu moc – ako je bezpečnosť a súdy – a v umelo nastrojených procesoch odsudzovali pod rozličnými zámienkami na mnohoročné žaláre mnohých jej odporcov, ministra zahraničných vecí Clementisa dokonca na smrť.“

Po vojne sa stal štátnym tajomníkom, v marci 1948 ministrom zahraničných vecí. Stál pri výmene obyvateľstva medzi Slovákmi a Maďarmi, zaslúžil sa o rozšírenie bratislavské-

ho predmostia o tri obce, bol pri podpísaní viacerých mierových zmlúv a v roku 1949 sa zúčastnil ako vedúci čs. delegácie na Valnom zhromaždení OSN.

Údajný agent zahraničných služieb

Clementisa zatkli po návrate z New Yorku a v tzv. procese s protištátnym sprisahaneckým centrom pod vedením Rudolfa Slánskeho ho odsúdili na smrť ako „agenta americkej, anglickej a francúzskej špionážnej služby, agenta Beneša, slovenského nacionalistu, nepriateľa ľudu a renegáta“.

Klement Gottwald ani Antonín Zápotocký pôvodne nechceli Clementisa kriminalizovať, no prišli pokyny „zhora“, teda z Moskvy. Oficiálne obvinenia zneli: vlastizrada, vyzveďačstvo, sabotáž a vojenská zra-

sák, Okáli, Šmidke, Horváth a Clementis ideologickou hrozbou a najmä konkurenciou. Veď napokon bol to práve Široký, ktorý zasadol na Clementisom uvoľnenú ministerskú stoličku.

Z renegáta sa stal Hrdina ČSSR

Rehabilitovali ho posmrtné v roku 1963 spolu s ďalšími davistami. O rok neskôr mu publikovali knihu *Nedokončená kronika*, v roku 1967 výber jeho tvorby *Vzduch našich čias*, rok na to *Listy z väzenia*, ktoré si písal s Lídou a v roku 1977 výber článkov *O kultúre a umení*. V roku 1968 mu udelili titul Hrdina ČSSR in memoriam. Písali sa o ňom knihy a štúdie (najmä Štefan Drug, ale aj Viliam Plevza, Alexander Matuška, Karol Rosenbaum či jeho kolegovia z DAV-u Novomeský a Okáli).

Štátny tajomník Clementis v Matici slovenskej v roku 1946. foto: archív redakcie

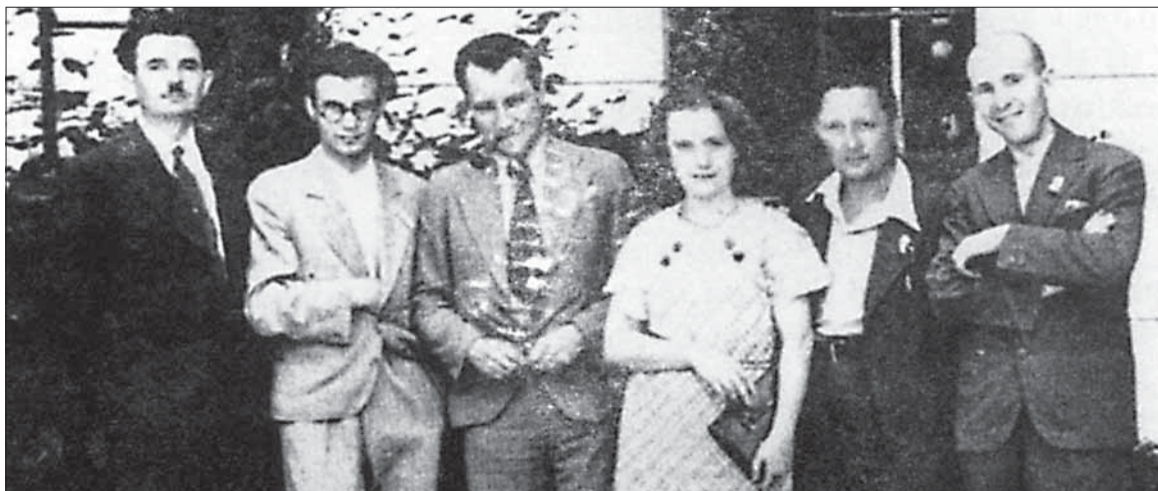
ká cnosť – rešpekt k názorovej pluralite. Vyjadrenia či tvorbu uverejňoval v celom znení a tak sa do DAV-u dostali aj mená ako Martin Rázus, Milo Urban, Ján Smrek, Gejza Vámoš či Tido J. Gašpar.

Okrem toho spolu s Novomeským a mladými výtvarníkmi ako boli Ľudovít Fulla a Mikuláš Galanda navrhli originálnu modernú grafiku doplnenú súdobými umelcami. Ďalším prínosom Clementisa boli sociografické zájazdy davistov do Kysúc a na Horehronie, ktoré prispeli k povedomiu o vtedajšej zložitej sociálnej situácii.

Gorkému), aktívne pôsobil ako „advokát chudoby“ v procese so Štefanom Majorom.

Medzinárodné uznávaná osobnosť

V roku 1935 Clementisa zvolili za poslanca Národného zhromaždenia. Na Hviezdoslavovom námestí v Bratislava je umiestnená tabuľa s textom: *V tomto dome rokoval Džaváharál Néhrú, jeho dcéra Indira Gándhiová a Vladimír Clementis*. Písal sa rok 1938, keď indický politik prišiel podporiť územnú celistvosť ČSR pred Hitlerovými hrozbami.

Vladimír Clementis a Ján Nálepka (druhý zľava) v Komornej Lhotke na stretnutí mladých učiteľov. foto: archív redakcie

Clementis v Pohorelej, kam sa rád vracal aj po vojne. foto: archív redakcie

da. Neoficiálne: protimaďarské postoje, sionizmus, titoizmus, antisovietizmus a napokon tzv. buržoázny nacionalizmus.

Nepretržite od roku 1981 organizuje Tisovec a okolité obce, od roku 1990 aj v spolupráci s Klubom Nového slova, turistický pochod Clementisovou cestou, ktorý sprevádzajú v jeho rodnom meste kultúrne podujatia.

Príhovára sa i dnes

Po novembri 1989 sa objavilo niekoľko článkov a štúdií o Clementisovi, často i tendenčných. Vyšli mu knihy *Život a dielo v dokumentoch*, *O sebe a o Slovensku*, knižný portrét Jána Čierneho *Vladimír Clementis Diplommat*. Spopularizoval ho aj Ľuboš Jurík dielom *Smrť ministra*, ktoré sa dočkalo sfilmovania v režii Mira Košického.

Pri príležitosti 100. výročia narodenia Vladimíra Clementisa sa v Tisovci uskutočnila konferencia. Vyšiel z nej v roku 2002 zborník *Dofajčievam posledné fajky...* aj s príspevkami vtedy ešte jeho žijúcich súčasníkov diplomatov (Jan Pátek, Miloš Krno a Matej Andráš). Pred desiatimi rokmi sa v Bratislave konala konferencia *Vlastenec a Európan Vladimír Clementis*, z ktorej zostavil rovnomenný zborník veľvyslanec Peter Juza.

(Krátané. Medzititulky Bojovník)

Výročie SNP v našej oblasti

Alžbeta Pongrácová, tajomníčka OblV SZPB Galanta

Najskôr sme si 26. augusta 78. výročie Povstania pripomenuli v predpoludňajších hodinách v Dunajskej Stredě, popoludní v Galante a večer v obci Nový Svet. O dva dni neskôr sa v obci Šoporňa začala predpoludňajšou súťaž vo varení Povstaleckého guláša a popoludní sa uskutočnil pietny akt položenia vencov. V podvečer zapálili vatru.

Sládkovičovo a Sereď zorganizovalo pietnu spomienku 30. augusta. V Sereďi si zároveň uctili pamiatku partizána Dalimíra Žarnovického a neznámeho mladistvého partizána, ktorí zahynuli v sereďskom koncentračnom tábore. Predseda Zväzu vojakov SR – klub Sereď, pplk. v. v. Ondrej Urban a predseda ZO SZPB Ján Račkovič renovovali ich hrob.

SNP – jasná odpoveď Hitlerovi

Na pietnych aktoch sa zúčastnili zástupcovia miest a obcí, poslanci miestnych samospráv, členovia nášho zväzu, zástupcovia okresného úradu v Galante a v Dunajskej

Stredě, čestná stráž prezidenta SR, 91. ženijný pluk, Zväz vojakov, UN-Veteran Slovakia a široká verejnosť.

Viceprimátor Sereďe Ľubomír Veselický povedal, že „o Slovenskom národnom povstaní hovoria politici namiesto tých, ktorí sa ho aktívne zúčastnili a namiesto historikov, ktorí poznajú všetky aspekty tejto časti našich dejín. Žijeme turbulentnú dobu a pripomienky dejinných udalostí nášho národa sa stali povinnými súčasťami plánovaných spoločenských udalostí. Účastníci SNP dali jasnú odpoveď Hitlerovej ponuke na spoluprácu vo vojenskej i hospodárskej oblasti. V ich odpo-

vedi veľmi jasne znela požiadavka slobody.“

Nacizmus nie je zabudnutý

Primátor Šale Jozef Belický zdôraznil potrebu obzvlášť v tejto dobe neustále si pripomínať hodnoty akou je sloboda. Prednosta okresného úradu Dunajská Streda Michal Deraj pripomenul, že pre Slovákov je nacistická ideológia cudzia a neprijateľná. Ako uviedol, vtedy sa spojilo viacero národov, pričom mnohí obetovali svoj život, aby nastal mier. „Nech je toto pre nás mementom. Pracujme za mierové a harmonické spolužitie národov, aby sa svetová vojna už nikdy neopakovala.“

Nuž, a predseda OblV SZPB v Galante Jozef Janský nazval Slovenské národné povstanie veľkou chvíľou nášho národa. Povstanci sa dokázali vzoprieť fašizmu a za svoje ideály boli ochotní obetovať aj životy. „Odvtedy už prešli desať-

Primátor Šale Jozef Belický a viceprimátorka Danica Lehocká si výročie SNP pripomínajú každý rok. foto: MsÚ Šala

ročia, ale naozaj je ľudstvo po troch vojnách múdrejšie a zodpovednejšie? Mysleli sme si, že nacizmus je navždy zabudnutý, že ostala iba trpká spomienka. Ale vidíme, že naďalej žijú takí, ktorí ostatných ľudí rozlišujú

podľa farby pleti, národnosti, vyznania. Existujú a vznikajú strany, ktoré glorifikujú fašizmus. Bude aj nasledujúca generácia žiť v mieri? Aby to tak bolo, toto musí byť súčasťou každodenných výziev.“

Hold piešťanským letcom

Skromná, no dôstojná spomienka na piešťanských letcov. foto: autor

Július Uhrecký

Trnavská posádka nebola jediná, ktorá zo západného Slovenska prišla na pomoc Povstaniu. História sa nedá vygumovať. V SNP sa zúčastnili aj piešťanskí letci. Viedol ich kapitán Ivan Haluzický. Pri svojom presune do centra bojov našli piešťanskí letci svoje útočisko aj v priestoroch sklárne v Novej Bani.

Špičkoví letci z Piešťan sa stali radovými bojovníkmi, ktorí hrdinsky bojovali a zomierali v boji proti elitnej nemeckej brigáde Schill v priestore Horné Hámre – križovatka Brod 26. septembra 1944.

Z iniciatívy bývalého riaditeľa firmy Izomat, vedenia súčasnej firmy KNAUFINSULATION a novobanskej organizácie SZPB bol pri sedemdesiatom výročí Povstania v roku 2014 odhalený na ich počesť pomník. Monument má tvar časti lietadla. Hold piešťanským letcom je pamiatkou a trvalou spomienkou na hrdinov, na ktorých už mnohí zabúdajú.

Spomienky ukryté na Marmoni

Václav Homišan, predseda OblV SZPB Stará Ľubovňa

Na rozhraní daždivej noci a ponurého rána sa 9. septembra začal Pochod vďaka zhruba 250 žiakov, učiteľov a členov SZPB na horu Marmon. Tá sa nachádza nad Starou Ľubovňou. Vystúpili na ňu školáci zo ZŠ a SŠ Plavnica, Jaračina, Hniezdne, Stará Ľubovňa – ul. Levočská, Komenského a Gymnázia T. Vansovej.

Na pochode sa zúčastnili aj najvyšší predstavitelia P OblV SZPB.

Na vrchole Marmona pri pomníku sovietskym letcom sa po hymne SR uskutočnil pietny akt spomienky na hrdinov 2. svetovej vojny. Potom predseda HDoKo OblV SZPB Stará Ľubovňa Ladislav Šlachťovský vy-

svetlil udalosť, ktorá sa odohrala v okolí vrchu v noci zo 14. na 15. septembra 1944 v čase SNP.

Prednášku nasledovala neformálna beseda so žiakmi, ktorí mali veľké množstvo otázok. Akcia sa zakončila opekaním klobások a slaninky. Materiálne

ju zabezpečili príslušníci DHZ z Matysovej, za čo im patrí naše poďakovanie. Vďaka patrí taktiež riaditeľom jednotlivých škôl za citlivý prístup k zabezpečeniu šírenia vedomosti regionálnych dejín 2. svetovej vojny a SNP u svojich žiakov.

Účastníci boli s tradičným podujatím na Marmoni veľmi spokojní. foto: autor

Tri dni venované SNP

Natália Matejíčková, predsedníčka ZO SZPB v Dolných Vesteniciach

Oslavy 78. výročia naša ZO SZPB v Dolných Vesteniciach plánovala od začiatku augusta. Vedeli sme, že tie tri dni programovo venované SNP musia byť slávnostné a dôstojné.

Prvý deň – 27. augusta – bol venovaný turistom, ktorí prešli „Cestu vďaky“, po horskom chodníku od

pamätníka SNP až do Hradištnice, na malú čistinku. Neďaleko sú dva bunkre, v ktorých sa ukrývali par-

V Dolných Vesteniciach sú SNP lákajú všetkých, aj mladú generáciu. foto: autorka

tizáni pred zimou a únavou a liečili sa tam aj chorí a ranení. Po hodinovej túre a občerstvení sme spoločne položili vence k pomníku dvoch ruských partizánov, ktorí tu zahynuli 20. februára 1945. Nechýbala ani naša starostka a jej zástupkyňa.

Druhý deň pokračovali oslavy kladením vencov pri pomníku SNP v obci a potom sa konala slávnostná členská schôdza ZO SZPB za účasti 40 členov.

Tretí deň sme pokračovali streleckou súťažou. Boli sme milo prekvapení veľkou účasťou 56 strelcov. Tí najlepší boli odmenení peknými darčekommi.

Naše tri dni osláv sa skončili so spokojnosťou organizátorov, členov výboru ako aj všetkých občanov Dolných Vesteníc, ktorí sa na podujatiach zúčastnili. Boli sme veľmi šťastní, že nám prišlo i počasie.

Nová kniha k výročiu SNP

Braňo Ondruš

Scenár k rekonštrukcii bojov o Telgárt pripravil historik Marcel Maniak. Nečudo, že túto príležitosť využil aj na uvedenie svojej novej knihy. Pri príležitosti 78. výročia SNP vydal už 15. publikáciu, ktorú nazval *Partizánske a povstalecké obce na Slovensku*. Knihu autor pokrstil vodou z prameňa Hrona a symbolicky odovzdal starostovi povstaleckej obce Telgártu Petrovi Novyvedlákovi.

Marcel Maniak (vľavo) a Peter Novyvedlák krstia knihu *Partizánske a povstalecké obce na Slovensku*. foto: redakcia

Spomienka na boje o Telgárt

Marcel Maniak, predseda Historicko-dokumentačnej komisie OV SZPB v Poprade

Súčasťou osláv 78. výročia vypálenia Telgártu bola v sobotu 10. septembra popoludní historická ukážka obranných bojov z 5. a 6. septembra 1944. Uskutočnila sa na priestranstve medzi hotelom a meteorologickou stanicou. Počas týchto bojov vyhorela takmer celá obec. Zhorelo 263 domov aj s hospodárskymi budovami a zaživa zhoreli traja obyvatelia obce. Pri Telgárte povstalecká armáda stabilizovala obranné postavenie a zastavila postup nepriateľa.

Kluby vojenskej histórie predviedli, ako to vyzeralo pri bojoch o Telgárt počas SNP. foto: autor

Odvrátila tak nebezpečenstvo ohrozenia centra Povstania v smere od Horehronia. Ak by sa vtedy nepodarilo stabilizovať obranu, nemecký Útočný pluk 1. tankovej armády by mal otvorenú cestu na Brezno nad Hronom a Banskú Bystricu.

Na podujatí účinkovalo 90 členov KVH Carpathia, KVH Golian, KVH Krasnogvardejci Košice, KVH Prašník, KVH Dubná Skala, KVH Ostrô Ružomberok, KVH Stred Zvolen, KVH Slovenska brána, KVH Karpaty Snina, KVH Polom, KVH Tiger Poprad, KVH Nitra,

KVH Komoča, KVH Prievidza a Klub histórie Slovenska. „Vojaci“ predviedli repliky bojovej techniky, napr. nemecký obrnený transportér Sd.Kfz. 250, nemecké obrnené vozidlo Sd.Kfz. 222, nemecký automobil Stoeber 200, čs. ľahký tank LT 38, nákladný automobil Praga RN, motocykel, niekoľko kanónov a mínomet. Najväčším lákadlom pre nadšencov vojenskej histórie bol tank LT 38, ktorý priviezli z Poľska.

Hlavnými organizátormi tejto vydarenej akcie boli KVH Carpathia a Obec Telgárt.

V Brusne sme si výročie SNP pripomenuli 30. augusta. Pri pomníku padlým sa k účastníkom pietneho aktu prihovoril predseda ObV SZPB v Banskej Bystrici plk. v.v. Ján Pacek. foto: Karol Uhrík

Marcel Maniak v nej podrobne spracoval 36 obcí, ktoré sa tak či onak stali súčasťou Povstania. Ďalších 41 povstaleckých obcí opísal v skratenej forme.

Na Slovensku je samozrejme oveľa viac miest a obcí, ktoré sa hrdia titulom partizánska alebo povstalecká obec, či mesto. Ich počet sa odhaduje na vyše 200. V knihe sa však podrobne nedajú opísať všetky. Marcel Maniak teda takmer osemdesiatku z nich vyberal tak, aby bol v knihe zastúpený každý kút Slovenska. Čitatelia sa dozvedia, ako prebiehalo SNP v jednotlivých regiónoch našej vlasti, aké partizánske skupiny v nich pôsobili a autor opisuje aj konkrétne osudy jednotlivých obcí a osád počas SNP.

Publikácia obsahuje zoznam partizánskych a povstaleckých miest, obcí a osád na Slovensku, ktoré boli po 2. svetovej vojne ocenené mnohými významnými. Mnohé z týchto obcí kruto zasiahli nacistické a gardistické represálie. „O týchto udalostiach sa musí dozvedieť aj dnešná generácia, ktorá našťastie nespoznala krutosť vojny,“ vysvetľuje historik svoju autorskú motiváciu.

V knihe sa dočítate, kde sa nachádzali tzv. partizánske republiky, ktoré nemecké jednotky sa zúčastnili na represáliách v partizánskych obciach a mnohé ďalšie zaujímavosti a fakty. Rozsah publikácie predstavuje úctyhodných takmer 500 strán a text dopĺňa množstvo historických a súčasných fotografií.

ObV SZPB Nové Zámky si v spolupráci s mestom Štúrovo pripomenul Deň obetí holokaustu a rasového násillia za účasti členov zväzu a študentov miestneho Gymnázia. Zhromaždenie sa uskutočnilo pri pamätníku obetiam 1. a 2. sv. vojny v štúrovskom parku. Aj Štúrova sa dotkol tzv. Židovský kódex, ktorým ľudácka vláda v roku 1941

zbavila Židov majetku a vyradila ich z hospodárskeho a sociálneho života. Počet obetí holokaustu z nášho mesta dosiahol 333 ľudí. K prítomným sa prihovorili predseda ObV SZPB, primátor Eugen Szabó a pani Hanáková, pozostalá, ktorej rodinu vyvraždili v koncentračnom tábore.

Text a foto: Jozef Marunič, predseda ObV SZPB N. Zámky

Návšteva Vojenského múzea v Piešťanoch

Lubomír Jančo

Už niekoľko mesiacov zamestnáva myseľ ľudí nešťastná vojna na Ukrajine. Aj v našej ZO SZPB sme odsúdili tento vojnový konflikt. Zo 180 našich členov tvoria ženy trojštvrtinovú väčšinu a aby mali lepší prehľad o smrtonosnej technike, ktorá sa neustále vyvíja a vyrába len na zabíjanie človeka človekom, padol návrh usporiadať poznávací zájazd do Vojenského múzea v Piešťanoch.

V sprievode rutinovaných sprievodcov sme si prezreli bojovú techniku používanú v Československej armáde po roku 1945 a tiež modernejšiu v súčasnej slovenskej armáde. Najskôr to boli rôzne typy tankov, obrnených transportérov, dopravnej techniky. Zvlášť nás zaujal legendárny tank T-34 spojený s oslobodzovaním našej krajiny v 2. svetovej vojne.

vaním našej krajiny v 2. svetovej vojne.

Zaujímavá bola i letecká technika – Migy, SU, dopravné a bojové vrtuľníky, ich zbraňové systémy i munícia. Najviac boli obdivované Mig-21, ktoré sa preslávili vo vietnamskej vojne a Mig-29, ktorý len nedávno skončil ako súčasť našej výzbroje.

Na záver sme si prezreli novootvorenú expozíciu vojenských uniforiem používaných od Rakúska-Uhorskej C.-K. armády, cez československé légie, naše útvary v spojeneckých armádach 2. svetovej vojny, našu armádu po vojne až do súčasnosti. Zaujímavé boli vystavené osobné potreby, zbrane, vojenské vyznamenania a ďalšie súčasti používané v armáde.

Pri opúšťaní areálu múzea sme sa zastavili pri pamätníku Rumunskej kráľovskej armády, postaveného na pamiatku oslobodenia Piešťan i Slovenska. Je zaujímavý tým, že je od jesene 1945 najstarším pamätníkom venovaným rumunským osloboditeľom na území Slovenska.

Členovia SZPB vo VHM Piešťany. foto: autor

• **Bacúch:** Valéria Podoláková 85 rokov.
 • **Banská Bystrica:** Alica Šimčíková 75, Helena Balcová 70 a Mgr. Mária Novotná 70 rokov.
 • **Bernolákovo:** Anna Lešková 50 rokov.
 • **Bratislava:** Želmára Štefanková 75 rokov.
 • **Brezno:** Ján Zemko 70 rokov.
 • **Čabiny:** Miroslav Širik 50 rokov.
 • **Čaňa:** Margita Bittová 90 a Anna Čigašová 70 rokov.
 • **Detva:** Mária Ostrihoňová 95, Božena Markošová 88, Štefan Náhlík 88, Jozef Vilhan 88, Tomáš Dedinský 86, Amália Lalíková 86, Jozef Debnár 84, František Šufliarsky 84, Ján Gonda 82, Anna Nosáľová 82, Anton Líbiak 80, Ján Lisičan 70, Oľga Luptáková 65, Monika Briedoňová 60, Mgr. Eleonóra Ilavská 60, Anton Lupták 60, Ján Kulišák 55, Zuzana Melichová 55 a Ľubica Sujová 55 rokov.
 • **Hnúšťa:** Mária Macháčková

84 a Katarína Tokárová 65 rokov.
 • **Hostie:** Anna Komárová 80 rokov.
 • **Košice:** mjr. Mirko Liba 75, Mikuláš Legdan 75, Michal Beňák 96, Iveta Schmidtová 60, Marcel Kotulič 25, Miroslav Šmidt 82 a Imrich Piroško 45 rokov.
 • **Košické Olšany:** František Eged 90 rokov.
 • **Lehota pod Vtáčnikom:** Zdenka Čipová 86 rokov.
 • **Lipovec:** Mgr. Vlasta Kevická 75 rokov.
 • **Liptovský Mikuláš:** Ing. Milan Hubka 84 a Miroslav Kašák 60 rokov.
 • **Lučenec:** Viera Bartoňová 88, Matúš Budáč 75 a Helena Kumštárová 80 rokov.
 • **Lovinobaňa:** Ján Salaj 88 rokov.
 • **Medzibrod:** Martin Hrubý 70 rokov.
 • **Michalovce:** Juraj Malý 75 rokov.

• **Myjava:** JUDr. Ján Podmajerský 65 rokov.
 • **Očová:** Mária Ďurečková 80 rokov.
 • **Ostrý Grúň:** Ján Michalov 82 rokov.
 • **Poltár:** Darina Kapcová 89, Ing. Pavel Olšiak 50, Jozef Kuvik 70 a Ján Mokoš 82 rokov.
 • **Poniky:** Anna Mináriková 79, Dušan Schutz 74 a Magdaléna Alfoldyová 75 rokov.
 • **Revúca:** Mgr. Ján Galovič 89, Ing. Igor Hock 80, Emil Matejka 80, Milan Kúchen 80 a Karol Majan 65 rokov.
 • **Rimavská Sobota:** Mgr. Elena Rajzingerová 75, Mária Majanová 65, Alica Krkošková 81, Mgr. Jana Rojčíková 65, Dušan Nociar 65 a Terézia Závadská 87 rokov.
 • **Selce:** Milan Olej 84 a Pavel Zauška 75 rokov.
 • **Sliac:** Milan Markovič 80 rokov.
 • **Slovenská Ľupča:** Mária Plúchová 81 a Marta Planderová 81 rokov.

• **Stará Kremnička:** Ján Dropa 50 a Antónia Medlová 50 rokov.
 • **Stráňavy:** Igor Hruška 60 rokov.
 • **Sučany:** Ele Jamrišková 92, Ing. Dušan Jamriška 70 a Jolana Stanová 89 rokov.
 • **Tisovec:** Mária Ambrózová 86, Mária Blašková 80, Pavel Eštok 80, Viera Vetráková 80, Ing. Anna Homolová 75, Ružena Štulajterová 75, Mgr. Anna Maťková 75, Zdena Husanicová 75, Ing. Pavel Koncoš 75, Želmíra Boháčiková 75 a Mgr. Marta Svobodová 60 rokov.
 • **Tlmače:** Jolana Zorgovská 85 rokov.
 • **Uderiná:** Tibor Széky 81 rokov.
 • **Vráble:** Katarína Klasová 82, Ing. Silvia Poláková 50 a Benedikt Fodor 82 rokov.
 • **Závažná Poruba:** Katarína Jambrichová 60 a Ján Kulhavý 70 rokov.

• **Žilina:** Miriám Čorbová 40 rokov.
 • **Zlatníky:** Eduard Kováčik 76 rokov.
 • **Zvolen:** Ing. Pavel Marko 65, Jaroslav Mojžiš 70 a Ján Kováč 75 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme.

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bacúch:** s 82-ročným Jozefom Ďurčíkom.
- **Bojnice:** s 89-ročnou Ľudmilou Barborkovou.
- **Brezno:** s 81-ročnou p. Turňovou.
- **Revúca:** so 75-ročnou Zdenou Záhorákovou.
- **Stará Kremnička:** s 94-ročnou Júliou Michelovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Pokračovanie virtuálnej aktivity SZPB

Do 15. 11. 2022 môžete na komisia@szpb.sk poslať žiacke príbehy v rámci virtuálnej aktivity Komisie učiteľov, žien a mládeže pri ÚR SZPB. Príkladáme sprievodný list predsedu KUŽAM Norberta Lacka a predsedu SZPB Pavla Sečkára:

„Vážení priatelia, neviem či sa k Vám dostala informácia od Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, komisie pre prácu s učiteľmi, ženami a mládežou o pokračovaní virtuálnej aktivity pod názvom **„Kytica 75 ruží – Prínos žien, mládeže a detí v boji proti extrémizmu, hrdinské vzory osobnej odvahy voči bezmocnosti a existenčnému ohrozeniu.“**

My, dospelí, ktorí usmerňujeme týchto skvelých mladých ľudí, máme obrovskú zodpovednosť za to, aby slovenská spoločnosť najmä zásluhou všadeprítom-

ných médií, rodičia nedostatkom času a možno nezáujmom, či únavou, škola nevhodnou voľbou spôsobu aj obsahu výchovy a vzdelávania, nepokazila tie krehké city a pocity, ktoré zazneli v prácach mladých autorov. Tie práce nás povzbudili k tomu, aby sme mali ochotu budovať zdravé sebavedomie slovenskej mládeže vo väzbe na našu bohatú históriu, skvelé osobnosti rokov 1939 až 1945. Je to krásny zámer: pomáhať mladým ľuďom, aby sa opreli o skúsenosti a múdrosť skutočných osobností Slovenska, na ktoré môžeme byť právom hrdí. V nich hľadáme príklady, ktoré sú hodné nasledovania. Človek má okrem pestovania lásky k predkom, k svojim najbližším, otcovi, mame a súrodcom, či starým rodičom, ešte jednu peknú povinnosť: a tou je vlastná ochota spoznávať svoju vlasť, vytvoriť si k nej vzťah dôverného kamarátstva. Slovensko

je pre nás najkrajší dar na celý život, ktorý sme dostali.

Co od Vás očakávame? Písomnou formou sa zapojiť do našej „Virtuálnej aktivity“, žiakmi základných a stredných škôl, tiež Klubov mladých priateľov pri SZPB. Získaný materiál, svoje písomné postrehy a vlastnú umeleckú tvorbu (próza, poézia, úvahy, eseje, svoje kresby), svoje fotografie aj fotografie z 2. svetovej vojny, z pracovných a koncentračných táborov, či už príbehy Vašich predkov, alebo bádanie v archívoch vašich miest a obcí o danej tematike posielajte priebežne na email: komisia@szpb.sk

Práce virtuálnej aktivity očakávame najneskôr **do 15. 11. 2022.**

Všetky vaše práce budú zverejnené v brožúrke, ktorú vydá Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, finančne podporené Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Brožúrky z minuloročnej virtuálnej aktivity nájdete na www.szpb.sk

Martinčania po stopách histórie boja proti fašizmu a nacizmu.

foto: autor.

Po stopách histórie

V rámci tohoročných osláv SNP uskutočnila oblastná organizácia SZPB Martin, v spolupráci so ZO SZPB plk. Márie Pelcovej a finančnou podporou Nadá-

cie Nová šanca Martin poznávací zájazd pamätných miest 2. sv. vojny pre žiakov základných škôl v Martine, ktorí sa zúčastnili vedomostnej súťaže „Medzníky 2. sv. vojny“.

Cesta viedla pamätnými miestami

oslobodzovania južného Gemera (Čierne Potoky, Tornaľa, Bakta) a ukončila sa kladením vencov pri pamätníku Červej armády a Rumunskej kráľovskej armády vo Zvolene. Zámer sa vydaril a spokojní žiaci sa domov vrátili obo-

hatení poznaním pamätných miest našej histórie. Poďakovanie patrí aj skvelým lektorom, ktorí účastníkov pamätnými miestami sprevádzali JUDr. Jozefovi Pupalovi a tajomníkovi Obč. org. SZPB vo Zvolene Jánovi Kasicovi. (bb)

Braňo Ondruš

Rusko je v otvorenej vojne. Vladimir Putin vyhlásil všeobecnú mobilizáciu, lebo hoci v prejave hovoril o obmedzenom množstve mobilizovaných, v dekréte, ktorý následne podpísal sa konkrétne počty neuvádzajú. Niektorí čitatelia nám občas vyčítajú, že o vojne necitujeme ruské médiá. Dnes sme zostavili celú stranu iba z nich.

Krátko po napadnutí Ukrajiny ruský parlament rozhodol, že kto útok nazve vojnou, môže byť odsúdený až na 10 rokov žalára. Rovnako ten, kto podľa názoru vedenia ruskej armády svojimi vyjadreniami a informáciami poškodzuje dobré meno ruských ozbrojených síl. Klasická vojnová cenzúra – iba armáda rozhoduje, čo

a ako sa o vojne môže písať. Fakt, že ak vojnu nazvete vojnou, spáchate trestný čin, za ktorý vás súd musí poslať do väzenia, je absurdný.

Takto oklieštená sloboda vyjadrovania totiž znemožňuje publikovanie objektívneho názoru. Hoci generálny štáb ruskej armády nerozhoduje, čo je pravda a čo nie, dnes v Rusku rozhoduje, čo sa môže v médiách o pravde napísať či povedať. Správy a články z takto cenzurovaných novín nie sú výtvormi novinárov, ale vojenských propagandistov.

Mobilizácia však otriasa masami Rusov, ktorých sa teraz vojna dotýka priamo. Všeobecná mobilizácia nie je opatrením pre „armádnú operáciu“, ale nástrojom vedenia vojny. Rusko je v útočnej a dobyvačnej vojne. Ako ju zobrazujú tamojšie médiá?

Ekonomické šoky

Denník Kommersant 12. septembra informoval, že podľa údajov ruského štatistického úradu ekonomika klesla v 2. štvrtroku viac, než sa očakávalo, o 4,1 %. Národná banka Ruska opísala, že „v exportne orientovaných odvetviach bol zaznamenaný klesajúci trend zahraničného dopytu. V odvetviach, ktoré využívajú dovoz na produkciu tovarov a služieb, prevládala pokles ponuky a zvýšenie tempa rastu cien.“

Rozpočtové príjmy naďalej klesajú, v júli to bolo medziročne o 26 % menej. Premiér Mišustin oznámil, že deficit štátneho rozpočtu v roku 2023 bude 3 bilióny rubľov. Minister hospodárskeho rozvoja Maxim Rešetnikov podľa agentúry RIA Novosti informoval o deficite v Rade federácie. V auguste tržby z predaja ropy a plynu klesli na najnižšiu úroveň od júna 2021.

Čínska ekonomika závisí od obchodu so Západom, takže Peking nebude vytvárať ďalšie ťažkosti s ním kvôli Rusku. Pre agentúru TASS to povedal ruský veľvyslanec v Číne Andrej Denisov. Hlavnými obchodnými partnermi Číny sú podľa neho krajiny juhovýchodnej Ázie (obchodný obrat 878,2 miliardy dolárov), Európska únia (828,1 mld.) a USA (755,64 mld.).

Denisov poznamenal, že čínsky obchod s EÚ a USA presahuje 1,5 bilióna dolárov a s Ruskom je to 147 miliárd. Krajiny „nepriateľské“ k Rusku sú teda 10-krát pred ním.

Ruská polícia v Dagestane rozháňa demonstráciu proti mobilizácii záložníkov. foto: Telegram

Chýba základná výbava

Ruská sociálna sieť Telegram, tamojšia obdoba amerického Facebooku, uverejnila video z prichodu regrútov z mesta Azbest do tábora v Jelane (Volgogradská oblasť). Miestna dôstojníčka ruskej armády na ňom vydáva pokyny, čo všetko si musia záložní vojaci urýchlene zohnať.

Pokyny sa zameriavajú najmä na teplé oblečenie a zdravotnícky materiál. „Spacáky potrebujete, jednoznačne, tam totiž budete spať, hocikde sa dá. A tiež deky, všetko potrebujete svoje, chlapci, naši chlapi si tiež museli všetko zháňať sami,“ hovorí. Keď zdôrazňuje, aby si vojaci zohnali obvazy, škrtidlá a lieky proti hnačke, jeden z nich namietne, že ich v lekárňach nedostať. „Požiadajte rodičov, blízkych, zoberte autolekárníčky,“ reaguje vojačka.

Najvážnejšie ich však vyzýva, aby si zohnali ženské menštruačné tampóny. Keď sa vojaci zasmejú, vysvet-

Mobilizačná úradníčka ruskej armády vysvetľuje mobilizovaným vojakom, že si musia sami zohnať obvazy a tampóny. foto: Telegram

kuje: „Požiadajte vaše matky, ženy, sestry o vložky. Tie najlacnejšie vložky a najlacnejšie tampóny. Tampón vložíte do rany od guľky, on sa roztiahne a zastaví krvácanie. Takto to naši riešili v Čečensku. Mám tam svojich priateľov, súdruhov, takže nám oznamujú, čo treba. Chlapci, prosím vás, musíte sa o seba sami postarať.“

Ozinki-Uralsk, smer Kazachstan, 30 km kolóna ruských „vlastencov“, celú noc bez pohybu. foto: Telegram

Dagestanské ženy bránia policajtom v odvlečení jednej z matiek, protestujúcej proti mobilizácii mladých mužov. foto: Telegram

Mobilizačný chaos

Už aj vysokí predstavitelia vládnej strany Jednotné Rusko verejne kritizujú priebeh mobilizácie. Proti nej sa totiž zdvihla vlna odporu. Ukazuje sa, že kritériá, o ktorých hovoril v prejave Vladimir Putin sa všeobecne nedodržiavajú. A zatiaľ čo obyvatelia veľkých miest sú od mobilizácie do značnej miery uchránení, aby sa ich hnev neobrátil proti vláde, armáda si to vynahrádza inde.

Ruské sociálne siete priniesli krátko po začiatku mobilizácie videá z protestov. Aj hlavné ruské denníky potvrdzujú, že armáda mobilizovala všetkých mužov bez ohľadu na vek, či špecializáciu. Bežne sa objavili prípady, že mobilizovali študentov, ktorí ani nemôžu byť v zálohe, lebo neabsolvovali ani len základný vojenský výcvik.

Viktor Bugrejev, IT expert v banke, ukazuje povolaovací rozkaz: „Nikdy som neslúžil, nikdy nevykonával vojenskú službu, nemám vojenský výcvik. Ale narukujem. Inak ma potrestajú.“ foto: Telegram

Protesty, o ktorých informujú ešte nezakázané médiá pritom ukazujú, že takéto „prechmaty“ sa dejú najmä v autonómnych republikách, kde nežijú Rusi, ale iné národy federácie. Známe sa stali napríklad protesty žien v Dagestane, agentúra RIA-Novosti dokonca informovala o zastrelení šéfa vojenskej správy rozžúreným odvedencom, ktorý však odvedený byť nemal.

Susedia Ruska, najmä tí s bezvízovým stykom, navyše hlásia desiatky tisícov mužov, ktorí v prvých dňoch ušli z Ruska. Zverejnené zábery ukazujú mnoho kilometrové rady áut na hraničných prechodoch s Kazachstanom či s Gruzínskom.

Galéria odboja

Sté výročie narodenia **Vladimíra Mináča** (10. augusta 1922) možno pripomenúť cez viaceré hodnotné portrétné podoby tejto romantickej a statočnej osobnosti pokrokových národných dejín. Ide najmä o maľbu **Františka Kudláča** z prvej polovice 70. rokov. Vznikala v období pôsobenia Mináča v pozícii predsedu Slovenského literárneho fondu. Ďalej je to sochárske dielo **Alexandra Trizuljaka** zo začiatku 80. rokov. Išlo o súčasť súboru portrétov venovaných osobnostiam slovenskej hudby a literatúry – Ján Cikker, Eugen Suchoň, Alexander Moyzes, Andrej Plávka, Miroslav Válek atď.

Jednou z ďalších významných iniciatív sa stalo úsilie, v rámci ktorého vznikala v polovici 80. rokov Pedagogická encyklopédia Slovenska. Rozsiahly súbor maliarskych portrétov vytvoril pre ňu český výtvarník žijúci na Slovensku **František Šesták**. Koncipoval aj maliarsky spisovateľov portrét vo farebne a poeticky expresívnom výraze. Mináčovo literárne dielo znamenalo závažný inšpiračný zdroj a motívický základ tvorby viacerých významných grafikov ako ilustrátorov. Týka sa to aj tých najslávnejších: **Oresta Dubaya**, **Jozefa Baláza** a **Vincen-**

ta Hložníka. Mináča fotografovali a portrétovali o. i. **Zuzana Mináčová** (manželka spisovateľovho brata Jána) a **Tibor Huszár**.

V čase výtvarného dotvárania foyeru nového sídla ministerstva kultúry v budove niekdajšej Tatrabanky v 90. rokoch osadili bronzový sochársky portrét V. Mináča, ktorý zvládol akademický sochár **Alexander Ilečko**. Nech je však ako výnimočný výtvarný výtvor ocenený i sochársko-architektonický koncept Mináčovho hrobu v bratislavskom Slávičom údolí od národného umelca, architekta **Dušana Kuzmu**.

Pred desiatimi rokmi na výstave *Spomienky* vo Dvorane ministerstva kultúry, venovanej V. Mináčovi k nedožitej deväťdesiatke, sme zverejnili vynikajúce diela portrétistu a autora mnohých pomníkov osobností a národných dejín – **Jána Kulicha**. Najmä pamätná medaila, ale aj statua, ktorú v súčasnosti vystavujú v Galérii J. Kulicha vo Zvolenskej Slatine, stojí za úvahu, kde by mohol mať Mináč svoj pomník – v rodnom Klenovci či v predpolí sídla Matice slovenskej v Martine?

Tohto roku sme odhaľovali nie bustu, ale sochársky por-

trét V. Mináča v Rimavskej Sobote. Stalo sa tak na mieste, kam dochádzal na gymnaziálne štúdiá, v deň 100. výročia narodenia. Vznikal na základe portrétnych štúdií akademického sochára **Štefana Pelikána**, ktoré po majstrovej smrti dotvoril sochársky žiak **Kamil Papuček**. Zložitejší je Mináčov osud, pokiaľ ide o jeho zavlčenie do nacistických koncentračných táborov. Zlapaných mladých povstalcov Wehrmacht mienil použiť ako injekťaz k vysileným a umierajúcim väzňom. Čudný to prejav humanity.

V spojitosti s postojmi V. Mináča nie je od vecí pripomenúť, že bol úprimným priateľom viacerých výtvarníkov, napríklad Michala Jakabčica, Viery Žilinčanovej, Vincenta Hložníka a Vladimíra Kompánka.

Ako vyslanec ministra kultúry Válka mal som preveriť anonym o „liberálnych móresoch“ v Matici. Obratom sme spolu s Mináčom problém vyriešili: diela Hložníka a Kompánka sú organickou súčasťou stavby. Ak sa matičiarovi nepáči originál v kancelárii, môže si ho so susedom obmeniť.

PhDr. Ladislav Skrak

(širší prehľad výtvarných diel na www.bojovník.eu)

A. Trizuljak – Vladimír Mináč – portrét, detail, bronz 1985, v. 42 cm – majetok GMB.

Alexander Ilečko – V. Mináč, portrét – bronz 90-te roky 20. stor. – budova MK SR v Bratislave.

Dušan Kuzma – Hrob Vladimíra Mináča v Slávičom údolí v Bratislave.

František Šesták – Vladimír Mináč, portrét, olej, súčasť súboru portrétov umelca v Pedagogickej encyklopédii Slovenska.

pomôcky: AMOLA, EC, AROSA, ACHT, ORIN	lekár, ktorý lieči alopaticky	1. časť tajničky	autor výroku: EURIPIDES	EČV Stropkova	otáčaj	oblep	nahromad kopianím	pokles úrovne	●	skratka pre kus	otec	2. časť tajničky	ženské meno
dokonca			vzdychajú						dieža				
51 rímskymi číslicami			dochyť sídlu vo Švajčiarsku						zotrval v spánku americký vynálezca				
žrde na vozoch				čakať, po česky patriaca Alanovi					arabské mužské meno štartér, po anglicky				
časť úst					vydes príradovacia spojka						MPZ Ekvádoru zostať		
talianska objemová jednotka						ostanú chvíľu stáť obidvoje							
opracoválo dlátom							časť stebľa obilnín sídlu v USA					sklon dvoch čiar bije	
●	citoslovce napodobňujúce zvuk kvôčky	alebo, po česky čuchový orgán						mužské meno osem, po nemecky					
EČV Komárna			zvernica chem. zn. samária						tahá, po česky kód Nemecka				
3. časť tajničky													
osmička						počítačový kláves vstup						solmizačná slabika	

Správne vylúštenie tajničky z č. 19 znie: **Leňochovi je deň dlhý.** Knihu posielame **Martinovi Horváthovi z Popradu.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

Noviny vychádzajú s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor Braňo Ondruš, redaktori: Sofia Préterová, Martin Krno, Boris Macko, web a FB: Ján Rohár a Branislav Balogh • Internet: www.szpb.sk a www.bojovník.eu, e-mail: redakcia@bojovník.eu • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždne, cena jedného čísla 0,70 € (0,44 € pre predplatiteľov) • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky (aj do zahraničia) vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, 820 14 Bratislava 214, e-mail: predplatne@slposta.sk • Tlač: DOLIS GOEN, s.r.o., Sklenárska 6, 811 02 Bratislava • Ročník XLVI (LXVII) • Podávanie novinových zásielok povolené riaditeľom pošt pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • ISSN 2585-9625 (online) • Evidenčné číslo: EV 204/08. Titul neprešiel jazykovou korektúrou.

ZRNKÁ HUMORU

Komplikované vzťahy medzi mužom a ženou v ich rozličnom štádiu nie sú častým námetom iba romantických kníh a filmov, ale aj vtipov. Prinášame ich plnými priehrštiami.

Aký je zásadný rozdiel medzi mužom a ženou? Žena chce veľa od jedného muža a muž chce jedno od viacerých žien.

* * *

Jedna žena už stratila trpezlivosť s pitím svojho manžela a rozhodla sa, že ho vytesť. Prezliekla sa za Lucifera a v noci, keď sa pripotácal opitý domov, tak na neho vyskočila spoza rohu a zavrieskala.

Manžel si ju prezrel so zakaľenými očami a s pokojom Angličana zareagoval: „Mňa nevydesíš ty mamlas, už som pätnásť rokov ženatý s tvojou sestrou.“

* * *

Moja kamoška je už dvanásť rokov zasnúbená. Ona si jeho nechce zobrať, keď pije. A on ju, keď je triezvy!

* * *

Katarínka sa zdôveruje kamarátke: „Predstav si, lahla som si nahá do postele a hovorím mu: Zober si ma! A ten hlupák

mi začne vysvetľovať, že podľa neho je na svadbu príliš skoro!“

* * *

Muž osloví neznámej v zoolologickej záhrade: „Prepáčte, slečna, že vás obťažujem, ale chcel by som sa zoznámiť a inak nemám na to možnosť. Pozoroval som vás už pred hodinou, keď ste prechádzali popri pavilóne opíc. Videli ste ma tam?“

„Áno, videla,“ odpovedá. „A povedzte, a ako ste sa vlastne z tej klietky dostali?“

* * *

„Julka, to bolo skvelé!“ uznanlivo šepká mladý muž po sexe. „Ale lepšie by to bolo, keby si mlčal.“

„Prečo?“

„Pretože ja nie som Julka.“

* * *

„Janičko, všimol si si, ako sa posledný týždeň veľmi ochladilo?“

„Doparoma! Nezačínaj zas s tým kožuchom!“